

Голас Радзімы

ВЫДААННЕ БЕЛАРУСКАГА
ТАВАРЫСТВА
НА КУЛЬТУРНЫХ СУВ'ЯЗЯХ
З СВАЯЧЫННІКАМІ
ЗА РУБЬЯЖОМ
№ 20 (1129)
Май 1970 г.
Год выдання 16-ы
Цана 2 кал.

307
оплачено по расчёту
МІНСК РСД
Красноармейская 9
Библиотека им. Ленина

Дом, поўны сонца

Кавалькада легкавых аўтамабіляў, упрыгожаных гірляндамі жывых кветак, імчыцца па вуліцах Мінска. Рэгуліроўшчыкі на скрыжаваннях даюць ім зялёнае святло, праходзяць праводзяць добрымі ўсмешкамі. Мінуўшы плошчу Перамогі, машыны ўязджаюць на набярэжную Свіслачы, спыняюцца каля пад'езда вялікага прыгожага дома.

Гэта Палац шлюбаў, і адсюль для маладых, што выйдуць з яго праз якую гадзіну, пачнецца новае жыццё.

Гукі ўрачыстага маршу запаўняюць прасторную высокую залу, вырываюцца з расчыненых насцеж дзвярэй насустрач жаніху і нявесце, якія ў акружэнні родных і сяброў падыходзяць да стала.

«Сёння вы ўступаеце ў шлюб, у саюз любі і дружбы, — звяртаецца да іх з цёплымі прачулымі словамі Таццяна Васільеўна Анісімава, загадчыца Палаца шлюбаў. — Няхай у вашым доме заўсёды будзе многа сонца і кветак. Няхай светлае пачуццё любві, якое прывяло вас сюды, спадарожнічае вам усё жыццё».

Маладыя распісваюцца і абменьваюцца пярсцёнкамі. А ў суседняй зале, так званай Зале шампанскага, іх чакаюць бакалы, напоўненыя іскрыстым віном.

Музыка, усхваляваныя словы, кветкі і шампанскае — для кожнай новай пары гэта імгненне непаўторнае, аб ім памятаюць да канца дзён.

Часта пры рэгістрацыі шлюбу прысутнічаюць дэпутаты гарадскога Савета. Яны віншуюць маладых, жадаюць ім шчасця. І прысутнасць іх робіць працэдуру больш значнай і ўрачыстай.

Тым, хто прыязджае сюды, заўчайна не больш трыццаці год. А часцей за ўсё дваццаць — дваццаць два. Гэта рабочыя, інжынеры, настаўнікі, урачы, студэнты. Так, студэнт, людзі, якія яшчэ не маюць нават цвёрдай матэрыяльнай асновы. Скажам, не сур'ёзна жаніцца раней, чым атрымаеш спецыяльнасць, не набудзеш кватэру, мэблю. Але ж шлюб і разлік — рэчы не сумяшчальныя. Жаніцьба не гандлёвая здзелка.

Маладых прыводзіць сюды каханне. Яно — адзіны прынцып, самая неабходная ўмова для стварэння сям'і.

Як часта сярод старых землякоў-эмігрантаў, што прыязджаюць у Беларусь, даводзіцца сустракаць людзей, якія ў адзіноце і смутку пражылі сваё жыццё. Яны так і не стварылі сям'і, хоць, як кожны чалавек, пражылі гэтага. Страх за будучае, за заўтрашні дзень, боязь страціць работу, апынуцца на вуліцы і пазбавіцца магчымасці пракарміць жонку і дзяцей аказаліся мацнейшымі за шчырыя пачуцці любві. Аднаму чалавеку лягчэй выкіць. Такіх праблем у нашай моладзі няма.

Валодзя Іванчыкаў і Ала Тарасва ўзялі шлюб напрыкладні майскага свята. Абодва вельмі маладыя. Валодзя год як адслужыў у Савецкай Арміі, Ала нядаўна скончыла сярэдняю школу. Працуюць у навука-даследчым інстытуце тэхнікамі-прыбарыстамі. У Валодзі і Алы няма пакуль што кватэры, і жывуць яны ў бацькоў. Іх заробатная плата складае 160 рублёў на дваіх, але ў маладых ёсць планы, якія абавязкова здзейсяцца, і цвёрдая ўпэўненасць, што жыццё пачынаецца добра. Восенню яны збіраюцца паступаць у інстытут, атрымаюць вышэйшую адукацыю, а тым часам будзе і кватэра.

Сёлета ў рэспубліцы прадугледжана засяліць жылыя дамы агульнай плошчай 4,5 мільёна квадратных метраў. За тры апошнія гады атрымалі новыя кватэры і палепшылі сваё жыллёвыя ўмовы 1,1 мільёна чалавек. І ў гэтым мільёне няма было маладажонаў. Тыя, каму патрэбна кватэра, становяцца на ўлік у гарадскіх ці раённых Саветах і пры першай магчымасці забяспечваюцца жыллём.

У маладажонаў-студэнтаў таксама няма неспакою за далейшы лёс. Пакуль вуліца — атрымліваюць стыпендыю, забяспечваюцца інтэрнатам. Бацькоўская дапамога, калі яна ёсць, у такім выпадку, зразумела, не лішняя. Затое пасля заканчэння інстытута ім гарантавана работа, маладыя спецыялісты забяспечваюцца жыллём.

Праз год Палац шлюбаў адзначыць дзесяцігадовы юбілей. Колькі шчаслівых пар за гэты час выйшла адсюль? З пачатку года не мінула яшчэ і пяці месяцаў, а лік іх перавысіў тысячу. Тут пабывалі цяляры Васіль Дзюба і маляр Зінаіда Ігнацюк, студэнт V курса хімічнага факультэта БДУ Алег Стральчонак і Кацярына Мішчанка, студэнт V курса Інстытута механізацыі і электрыфікацыі сельскай гаспадаркі Аляксей Вінічак і выхавальніца дзіцячага сада Валянціна Багдановіч.

Асабліва многа работы супрацоўнікам палаца ў красавіку і маі.

— Вясеннія месяцы ў нас самыя напружаныя, — расказвае Таццяна Васільеўна. — Адна за адной пад'язджаюць да пад'езда машыны, ля кіёска са шлюбнымі пярсцёнкамі і сувенірамі тоўпіцца моладзь, не пустуюць пакой жаніха і нявесты. У нас утварылася нават чарга. Гэта для тых, хто хоча згуляць вясельце ў пятніцу ці суботу. Сёння мы запісваем жадаючых на кастрычнік і лістапад. Але гэта нам нават прыемна. Няхай паболей будзе ў нас такіх чаргаў, няхай болей будзе шчаслівых сем'яў.

МІНСКІ ПАЛАЦ ШЛЮБАЎ. РАСПІСВАЮЦЦА ШАФЁР АНАТОЛЬ СОНЦА І ПРАДАЎШЧЫЦА ЦУМА ВАЛЯНЦІНА АХРАМОВІЧ.

Фота М. АМЕЛЬЧАНКІ.

СОЦИАЛЬНОЕ СТРАХОВАНИЕ КРЕСТЬЯН В СССР

В начале марта недавно созданный Союзный совет колхозов принял решение о порядке образования и использования централизованного фонда социального страхования колхозников. Практическую работу по социальному страхованию членов колхоза принял на себя профсоюз рабочих и служащих сельского хозяйства, который имеет свои организации во всех совхозах, а также в колхозах, где он объединяет специалистов и механизаторов.

Совет Министров СССР и ВЦСПС одобрили предложение Союзного совета колхозов о порядке образования и использования централизованного фонда социального страхования колхозников.

По просьбе корреспондента АПН это решение комментирует председатель ЦК профсоюза рабочих и служащих сельского хозяйства и заготовок СССР Иван ШКУРАТОВ.

В нынешнем пятилетии (1966—1970 гг.) осуществляются крупные социально-экономические меры, направленные на повышение материального благосостояния и культурного уровня колхозного крестьянства. В колхозах введена гарантированная оплата труда на уровне тарифных ставок, предусмотренных для рабочих и служащих государственных предприятий сельского хозяйства (совхозов). В этом пятилетии за счет государства на селе будет построено полтора миллиона квартир, а за счет личных сбережений крестьян с помощью государственного кредита — еще два с половиной миллиона квартир.

Многое делается в области социального обеспечения колхозников. В 1964 году был принят Закон о пенсиях членам колхозов. Из централизованного фонда социального обеспечения, созданного согласно этому Закону, вот уже шестой год женщинам-колхозницам выплачиваются пособия по беременности и родам наравне с работницами и служащими.

Специалисты и механизаторы колхозов (около 3 миллионов человек), помимо пенсионного обеспечения, получают, как и работники государственных предприятий, пособия по временной нетрудоспособности и другие льготы по социальному страхованию за счет государства.

Однако это положение до сих пор не распространялось на рядовых колхозников, хотя большинство хозяйств вот уже на протяжении многих лет выдают своим членам пособия по болезни, направляют их в санатории и дома отдыха, а детей — в пионерские лагеря. Делалось это в каждом колхозе по-разному. В одних при определенном размере пособий по временной нетрудоспособности учитывался стаж работы, в других — нет, одни хозяйства выдавали пособия за все время болезни, другие — не более чем за 30—60 дней. В иных хозяйствах выплачивали пособие в размере 30—50 процентов, в других — до 90 процентов заработка.

Третий Всесоюзный съезд колхозников, состоявшийся в ноябре прошлого года, решил ввести единую систему социального страхования всех членов колхозов. В связи с этим создается централизованный союзный фонд из отчислений колхозов в размере 2,4 процента к фонду оплаты труда.

На социальное страхование в расчете на год потребуются 350 миллионов рублей. На какие цели они будут израсходованы?

Около 80 процентов пойдет на выплату пособий по временной нетрудоспособности. Колхозники будут получать пособия: при непрерывном стаже работы до 3 лет — 50 процентов, от 3 до 5 — 60 процентов, от 5 до 8 — в размере 70 процентов и свыше 8 — 90 процентов заработка.

В остальных случаях пособия будут исчислять в порядке, установленном для рабочих и служащих. Так, членам колхозов пособия по временной нетрудоспособности вследствие трудового увечья или профессионального забо-

левания, а также инвалидам Отечественной войны будут выплачиваться в размере 100 процентов заработка, независимо от непрерывного стажа работы. Так же как и работники совхозов, колхозники будут получать пособия по болезни со стажем работы менее 5 лет. Право на пособие предоставляется всем колхозникам, которые освобождены от работы в связи с временной нетрудоспособностью, санаторно-курортным лечением, при болезни члена семьи.

Во всех случаях временной нетрудоспособности пособие будет выплачиваться за столько дней, сколько колхозник по условиям производства должен был бы работать в общественном хозяйстве. Число дней, за которое должно быть выплачено пособие, определяется правлением колхоза совместно с профсоюзным комитетом. Пособия по временной нетрудоспособности будут назначаться и выплачиваться только по больничным листкам, выданным врачом в порядке, установленном для рабочих и служащих.

Сорок семь с половиной миллионов рублей из бюджета социального страхования колхозников ассигнуется на приобретение путевок в санатории, оздоровительные профилактории, дома отдыха и пионерские лагеря. Расходы на эти цели предусмотрены по нормам, принятым для работников совхозов.

В ряде республик и областей страны строятся здравницы на средства колхозов, межколхозных организаций и совхозов. Сейчас они сооружают более 70 здравниц на 14 тысяч мест. Еще 60 здравниц проектируется. В результате осуществления намеченного на 1970—1973 гг. плана строительства в собственных санаториях, домах отдыха и пансионатах будет ежегодно лечиться и отдыхать 600 тысяч сельских тружеников.

Назначать пособия и выдавать путевки членам колхозов за счет централизованного фонда социального страхования поручено профсоюзным комитетам колхозов. К этой работе привлекаются широкие круги колхозной общественности. В помощь профсоюзным организациям в каждой производственной бригаде намечено избрать одного или нескольких страховых делегатов из числа передовых работников, не являющихся членами профсоюза. Они будут участвовать в заседаниях профсоюзного комитета при рассмотрении вопросов социального страхования колхозников данного подразделения. Им предоставлено право совместно с руководителями бригад определять число дней нетрудоспособности, делать соответствующую отметку в больничном листке.

Введение единого порядка образования и использования централизованного фонда социального страхования колхозников будет способствовать дальнейшему устранению различий между городом и деревней, сближению уровней жизни городского и сельского населения СССР.

ПАДЗЕІ * ЛЮДЗІ * ФАКТЫ * ПАДЗЕІ * ЛЮДЗІ * ФАКТЫ * ПАДЗЕІ * ЛЮДЗІ * ФАКТЫ

В. НИКАЛАЕВА-ЦЕРАШКОВА У ВІЦЕБСКУ

Два дні знаходзілася ў Віцебску член Цэнтральнай выбарчай камісіі па выбарах у Вярхоўны Савет СССР, першая ў свеце жанчына-касманаўт, Герой Саветаў Саюза Ваяніца Нікалаева-Церашкова. Яна прысутнічала на пасяджэнні Віцебскай акруговай выбарчай камісіі па выбарах у Савет Саюза Вярхоўнага Савета СССР, пабывала на выбарчых участках, наведвала дыянавы камбінат.

Сяброўская сустрэча адбылася ў яе з калектывам панчошна-трыкатажнай фабрыкі «КІМ», дзе яна лічыцца ганаровым членам бригады катоншчыц. На фабрыцы адбыўся мітынг. Цёпла сустрагата прысутнымі, з правай выступіла В. Нікалаева-Церашкова.

Рашэннем выканкома гарсавета першай у свеце жанчыне-касманаўту, Герою Саветаў Саюза Ваяніце Нікалаевай-Церашковай прысвоена званне ганаровага грамадзяніна горада Віцебска.

ПА ДАРОГАХ ЕУРОПЫ

Мінскі ордэна Леніна аўтамабільны завод — першае прадпрыемства ў краіне, якое будзе пастаўляць машыны для міжнародных перавозак. У Мінск вярнуліся два аўтапаезды МАЗ-516Б-856, якія праходзілі азначаныя выпрабаванні на дарогах нашай краіны, а таксама Польшчы, Венгрыі, ГДР, ФРГ, Італіі, Францыі і іншых еўрапейскіх дзяржаў. Машыны рэкамендаваны да масавага выпуску.

Мінскія аўтамабілебудаўнікі адправілі для праходжання выпрабаванняў на міжнародных трасах новыя, яшчэ больш магутныя аўтапаезды — МАЗ-514Б-886 і МАЗ-515-941.

«НЕМАНСКАЕ» ШКЛО — БАЛГАРЫІ

Высокая якасць і мастацкая дасканаласць вырабаў шклозавода «Неман» вядомы ў нашай краіне і за рубяжом. Замежныя фірмы набываюць іх з году ў год і ўжо сталі пастаяннымі гандлёвымі партнёрамі прадпрыемства. Нядаўна, напрыклад, Бярозаўку наведвала група мастакоў з брацкай Балгарыі.

Балгарскім гасцям прыйшліся да спадабы вырабы бярозаўскіх майстроў. Яны заказалі вітражнае шкло для ўпрыгожання Плоўдзіўскага дома палітычнай асветы.

ФЕСТЫВАЛЬ АДКРЫТЫ

На дзесяць дзён Мінск стаў сталіцай савецкай кінематографіі. 13 мая тут падняты флаг ІV Усесаюзнага кінафестывалу. Творчыя калектывы 38 студый краіны прывезлі да нас найбольш значныя работы.

На адкрыцці фестывалю глядачы, якія прысутнічалі ў Мінскім палацы спорту, убачылі два новыя фільмы, прадстаўленыя па-за конкурсам, — «Красная плошча» і «Наш марш».

ЗАПІСЫ БЕЛАРУСКАЙ МУЗЫКІ

Усесаюзная фірма «Мелодыя» выпусціла новую пласцінку з запісамі беларускай музыкі ў выкананні Дзяржаўнага сімфанічнага аркестра БССР. Аматыры музыкі пачуюць кантату А. Багатырова на словы Я. Купалы «Беларускім партызанам», сімфанічныя пэмы Ул. Алоўнікава «Партызанская быль» і «Нарач». Тут жа запісана сімфанічная паэма С. Картэса на вершы лаўрэата Ленінскай прэміі Э. Межлаіціса «Попел».

Спецыяльная пласцінка знаёміць з беларускімі песнямі. Тут запісаны творы Ул. Алоўнікава, І. Лучанка і іншых.

«Мелодыя» выпускае незвычайны камплект з дзвюх частак па пяць пласцінак — гэта «Фонахрэстаматыя па роднай літаратуры для V класа беларускай школы».

Экіпажы сельскагаспадарчай авіяцыі Віцебшчыны здыць падкормку яравых. Усёго ў гэтым годзе крылатыя памочнікі віцебскіх хлеба-робай апрацоўць каля 25 тысяч гектараў пасавай. НА ЗДЫМКУ: адзін з экіпажаў перад вылетам.

Фота Г. УСЛАВА.

«ПАБЫВАЦЬ У СССР — ГЭТА ШЧАСЦЕ»

«Мы лічым для сябе вялікім шчасцем пабываць у Савецкім Саюзе ў дні першамайскіх урачыстасцей і напярэдадні свята Перамогі, — сказала карэспандэнтка БЕЛТА сакратар аддзялення таварыства «Італія — СССР» у Турьне Лючэта Негарвіле. Яна разам з сакратаром аддзялення таварыства ў Парме Марсіяна Гаэтана і актывістам таварыства ў Рыеці Леліла Андэрліні на працягу трох дзён знаходзілася ў Мінску.

Сябры з Італіі да гэтага пабывалі ў Маскве і на Украіне. У сталіцы Беларусі госці наведвалі гадзінікавы завод, Дзяржаўны музей БССР, азнаёміліся з працэсам навучання рускай мове замежных студэнтаў у Беларускай дзяржаўнай універсітэце.

— Многія дасягненні савецкага народа ў эканамічнай і сацыяльнай галінах, — адзначыў Марсіяна Гаэтана, — служаць прыкладам для ўсіх народаў, якія змагаюцца за мір, свабоду і прагрэс.

СТОТЫСЯЧНАЯ ТОНА

На Магілёўскім металургічным заводзе імя Мяснікова выпушчана стотысячная тона ацынкаванай сталі. Гэта 22 мільёны квадратных метраў даху на сотнях дамоў Мінска і Магілёва, Віцебска і Гомеля, у многіх гарадах і вёсках Беларусі.

ПОСПЕХ РУСКАГА БАЛЕТА

З вялікім поспехам праходзяць гастролі дзяржаўнага хараграфічнага канцэртнага ансамбля СССР «Малады балет» пад кіраўніцтвам народнага артыста СССР Ігара Майсеева ў буйнейшым горадзе Бразіліі — Сан-Паўлу. Мясцовыя газеты ў рэцэнзіях адзначаюць высокую майстэрства і віртуознасць савецкіх артыстаў. «Гэта — адзін з лепшых сучасных ансамбляў», — піша «Ноціціас папуларэ».

ПАДЗЕІ * ЛЮДЗІ * ФАКТЫ * ПАДЗЕІ * ЛЮДЗІ * ФАКТЫ * ПАДЗЕІ * ЛЮДЗІ * ФАКТЫ

СЕГОДНЯ В НОМЕРЕ

ДЛЯ ТЕХ, КТО НЕ ЧИТАЕТ ПО-БЕЛОРУССКИ

Наши земляки хорошо знают, что многим их товарищам так и приходится доживать век в одиночестве, потому что страх за будущее, боязнь потерять работу лишили их возможности обзавестись семьей. Статья на 1 стр. «ДОМ, ПОУНЫ СОНЦА» рассказывает о минском Дворце бракосочетаний, о молодых людях, которые выходят из

этого здания мужем и женой. В нынешнем году во Дворце побывало более 1000 пар молодоженов. Их привела сюда любовь. Она, а не материальные расчеты, — главное условие создания семьи в нашей стране.

В урнах мемориального комплекса «Хатынь» хранится пепел и земля со 136 белорус-

ских деревень, полностью уничтоженных гитлеровскими оккупантами и не восстановленных после войны. В числе этих 136 селений, стертых с лица земли вместе с жителями, и деревня Ала. 14 января 1944 года в деревню, куда со всех окрестностей сошли старики, женщины и дети, спасавшиеся от преследования фашистов, ворвались каратели. Людей согнали в строения, облили горючей смесью и подожгли. Тех, кто пытался бежать, расстреливали из пулеметов и автоматов. По заключению чрезвычайной комиссии Чирковичского сельского Совета, в Ала

ТУТ БЫЛА ВЁСКА АЛА

Да Вялікай Айчыннай вайны ў вёсцы Ала было 34 двары, у якіх жыло 168 чалавек. Пасля вайны на дзеці, дзе яна стаяла, засталіся адны папалішчы, а на ўсходзе — вялікая брацкая магіла.

Вёска з усіх бакоў была акружана блотамі і лясамі, і сюды з наваколля прыходзілі людзі, каб пазбегнуць праследавання нямецкіх захопнікаў. Старыя, жанчыны, дзеці туліліся ў зямлянках, мерзлі ў буданах, шукалі ратуны ў навакольным лесе, чакаючы набліжэння Савецкай Арміі.

Аб усім гэтым стала вядома гітлераўцам. І вогзь 14 студзеня 1944 года Алу акружыў нямецкі карны атрад. Усім, хто быў у вёсцы, зага-

далі збірацца на калгасны двор да вялікага хлява, у якім да вайны стаяла жывёла. Тым, што паспрабавалі ўцячы ў лес, былі скотаны аўтаматнымі гарамі. Дзяцей і старых заганялі ў дамы, што стаялі на краю вёскі, аблілі гаручай сумессю і падпалілі. Людзі гінулі ў палымі і ад выбухаў гранат, што немцы кідалі праз вокны і дзверы. Тым, што сабраліся на калгасным двары, вразумелі, што іх чакае пагібель, і кінуліся ўцякаць. Іх расстрэльвалі з аўтаматаў і кулямётаў.

Расправіўшыся з насельніцтвам, карнікі падпалілі вёску. Выратаваліся толькі некалькі чалавек. Сярод іх — Вольга Курловіч, якая з маладзёным сынам прывінулася

мёртвай і перухома ляжала сярод забітых. Арыём Усцімена, хата янога етаала вядзі самага лесу.

Апошні быў сведкай ва судовым працэсе ў Бранску, калі там судзілі ваенных злачынцаў, што тварылі чорныя справы ў Ала.

Іншым адзін сведка тых падзей, Гаўрыла Зьвукун, які зараз жыве ў горадзе Светлагорску, расказвае:

— За дзве гадзіны да прыходу карнікаў я пакінуў вёску і з малой дачкой падаўся ў лес. Назад вярнуўся праз некалькі дзён, калі ў вёску ўступілі савецкія войскі. Страшэннае відвішча адкрылася перад маімі вачыма. Усе будынкі былі спалены. На папалішчах ляжалі абгарэлыя косці. На дварах, агародах, за вёскай ляжалі забітыя. Шмат трупаў было каля спаленага калгаснага двара. У ямах і калодзежах трупы былі прыкіданы снегам... Савецкія войскі сабралі астанкі забітых і паказалі ў брацкай магіле.

У пачатку 1945 года надзвычайная камісія Чырвоўскага сельскага Савета зрабіла падлік мірных жыхароў, якія загінулі ў Ала. Было спісана і расстрэліна фашыстамі 1 758 чалавек, у тым ліку 950 дзяцей і 508 жанчын.

...Прайшло 26 гадоў з часу трагічных падзей, што адбыліся ў вёсцы Ала. Кожны год працоўныя Светлагорскага раёна ўшаноўваюць памяць сваіх землякоў, блізкіх і знаёмых, што загінулі пакутлівай смерцю і не дачакаліся светлага дня перамогі.

С. ПРАЧ.

г. Светлагорск.

ЯШЧЭ АДЗІН ПАДАРУНАК ШКОЛЬНІКАМ

Дзеці хлебарабаў саўгаса «Авангард» Круглянскага раёна атрымалі новую школу. Тут створаны ўсе ўмовы для паспяховага вучобы: прасторныя, светлыя класы,

12 тысяч чалавек у Жытэвіцкім раёне (кожны пяты) атрымліваюць пенсіі або часовую дапамогу. У мінулым годзе аддзел сацыяльнага забеспячэння выплаціў 2 320 тысяч рублёў. Пенсіянерам выдзяляюцца спажываць ўгодкі для нарыхтоўкі кармоў жывёле, што знаходзіцца ў асабістым карыстанні. Больш за 50 чалавек інвалідаў Айчыннай вайны і працы атрымалі ад дзіркавы аўтаматны «Запарожац» ці мотакалеса. Сёлета 12 пенсіянераў за кошт дзяржавы пабывалі ў санаторыях краіны. У ліку іх ветэраны Айчыннай вайны Васіль Іўсеевіч, Фёдар Чорны і іншыя.

Пенсіянерам аказвацца таксама дапамога ў будаўніцтве і рамонце жылля. Сельскія і пасялковыя Саветы выдзелілі ім больш за 1 000 кубаметраў лесу, звыш 8 000 лістоў шыферу, многа цэглы, цэменту і іншых будаўнічых матэрыялаў. Летась было адрамантавана 196 дамоў. Рэгулярна забяспечваюць палівам пенсіянераў Жытэвіцкі і Тураўскі леспрамгасы, торфапрадпрыемства «Рудня-Грэбень» і іншыя.

Мнагадзетным і адзіночым маці ў нашым раёне летась было выплачана больш за 150 000 рублёў дзяржаўнай дапамогі.

І. НОВІКАЎ.

Палітэхнікум у Барысаве — маладая навучальная ўстанова. На дзённым і ввечэрнім аддзяленнях тут вучыцца каля тысячы студэнтаў.

У тых, хто займаецца без адрыву ад вытворчасці, адбыўся першы выпуск. Паспяхова абаранілі дыпламы 76 чалавек. Усе яны атрымалі спецыяльнасць тэхнікаў-тэхнолагаў па апрацоўцы металаў рэзаннем і мэблевай вытворчасці.

П. БАРОДКА.

Раней, каб адправіць ці атрымаць пасылку, паслаць грошы ці тэлеграму, працоўнікі калгаса «Перамога» Кобрынскага раёна хадзілі на пошту ў вёску Астромічы. Гэта было далёка і нязручна.

Днямі ў вёсцы Буховічы адкрылася новае аддзяленне сувязі. Тры пашталёны абслугоўваюць жыхароў вёсак Яромічы, Падалессе, Васяч, Буховічы.

Новае аддзяленне сувязі — трыццаць шостае ў Кобрынскім раёне.

Б. ЗІНКЕВІЧ.

У Слуцку пабудаваны закрытыя плавальныя басейны. Яго ўзвалі за свае сродкі прамысловыя прадпрыемствы горада. Басейны гасцінна расчыніў дзверы для аматараў спорту. Ён добра абсталяван: ёсць ванны для дарослых і дзяцей, душавыя, прасторны вестыбюль.

М. СЯЎРУК.

2. Дзесяцікласніцу Іну КУЛІШ можна часта сустрэць у майстэрнях школы. Мара Іны — стаць інжынерам.

Фота М. ЖАЛУДОВІЧА.

ДЗЕНЬ НАРАДЖЭННЯ

У гэты дзень можна было крыху пазней паспаць: усё-такі нядзеля. Але Вацлава Сяліцкага разбудзіў галасісты шасцігадовы Юрка. Ён заўсёды першым прычынаецца ў доме, а сёння тым больш. У таты ж дзень нараджэння.

Сяліцкі ўскочыў з ложка, адхінуў фіранкі на вокнах. Днямі разам з дзецьмі ён змайстраваў і павесіў у садзе яшчэ адну шпакуюню. На твары яго, не па ўзросту маладым, з'явілася добрая ўсмешка:

— З наваселлем, сябры...

На разложыстым дрэве сядзела некалькі шпакую.

Вацлаў хутка апрагнуўся. У суседнім пакоі чулася мітусня.

— Юрка, ідзі сюды! — гукнуў гаспадар сына.

З-за дзвярэй паказалася русавалосая галоўка.

— А ну, пакажы, што хаваеш за спіной? — папрасіў бацька.

Хлапчук працягнуў рукі. Яны трымалі невялікую мадэль грузавіка. Ён быў нечым падобны на той, які водзіць аршанскі шафёр Вацлаў Сяліцкі. Амаль тыдзень употай ад бацькі майстравалі дзеці гэты самы грузавічок, каб падарыць яго бацьку ў дзень нараджэння.

У поўдзень за сталом сабралася ўся сям'я. Не было толькі старэйшага сына Генадзя — студэнта Мінскага медыцынскага інстытута. Яшчэ напярэдадні ён павіншаваў бацьку тэлеграмай і паведамліў, што не зможа прыехаць дадому. Але Сяліцкі не крыўдуе: студэнты народ заняты. Наогул ён задаволены дзецьмі.

Слава таксама відаць, урачом будзе, у медыцынскім вучылішчы цяпер. Двое школьнікаў. І толькі Юрка ходзіць у дзіцячы сад.

Павіншаваць Сяліцкага прыйшлі яго таварышы па рабоце. Першы кілішак выпілі за здароўе гаспадара. Потым, калі госці частаваліся святочным пірагам, сябра Сяліцкага спесар Мікалай Пятровіч запытаўся:

— От скажы, Вацлаў, што ў тваім жыцці было самае дарагое, што ў памяць урэзалася? Сяліцкі падышоў да шафы,

узаяў невялікую, добра адпаліраваную скрынку. Дастаў з яе свае ўзнагароды і паклаў на стол — некалькі ордэнаў, медалей. Разгарнуў старую газету. Асцярожна, каб не пашкодзіць пажоўклыя ад часу старонкі. Гэта была дывізіённага газета «За Радзіму» за студзень 1944 года. Адзін з артыкулаў у ёй называўся «Дзень нараджэння».

Было гэта на фронце. Полк, у якім служыў артылерыст Вацлаў Сяліцкі, адным з першых выйшаў на дзяржаўную граніцу Савецкага Саюза. Вораг часта пераходзіў у контратаку і кідаў у бой свежыя танкавыя часці. У адным з баёў артылерыст Сяліцкі падбіў прамой наводкай фашысцкі танк і бронетранспарцёр. Вечарам у зямлянцы камандзір палка ўручыў Сяліцкаму медаль «За адвагу». Таварышы павіншвалі яго. Тады Вацлаў сказаў:

— Сёння ў мяне адразу два святы: медаль і дзень нараджэння.

Сябры пачалі выкладваць на стол закуску, у каго што было. Нехта паставіў флягу з гарэлкай. Але прыгубіць салдацкі кубак так ніхто і не паспеў. Раздалася каманда: «Да гармат!» Сваё дваццацігоддзе салдат Сяліцкі адзначыў у баі, пад грукат артылерыйскай канонады.

— Гэты дзень я запомніў на ўсё жыццё, — сказаў гаспадар. Вярнуўся артылерыст з фронту з баявымі ўзнагародамі. Грудзі яго ўпрыгожвалі ордэн «Славы» і тры медалі.

У скрынцы было яшчэ некалькі газет. У адной з іх надрукаваны Указ Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР аб ўзнагароджанні аршанскага шафёра Вацлава Сяліцкага ордэнам Леніна, а ў другой — Указ Вярхоўнага Савета Беларусі аб прысваенні яму ганаровага звання «Заслужаны шафёр Беларускай ССР».

...Позна вечарам разыходзіліся госці Сяліцкіх. Дзеці ўжо спалі. А гаспадар рыхтаваўся да наступнага рэйса.

М. БУРЫ.

было сожжено и расстреляно 1758 человек («ТУТ БЫЛА ВЁСКА АЛА», 3 стр.).

О том, как наши соотечественники за рубежом отмечают сотую годовщину со дня рождения В. И. Ленина, рассказывают письма земляков из разных стран. М. Макаревич из Канады, М. Горюх из Бельгии, С. Лобкович из США сообщают о торжествах, которые состоялись в прогрессивных эмигрантских организациях. Кроме соотечественников, на вечерах, посвященных ленинскому юбилею, присутствовали представители общественности, сотрудники советских посольств. К этой торжественной дате были подготовлены боль-

шие концерты самодеятельности («СВЯТКУЕМ ЛЕНИНСКИ ЮБИЛЕЙ», 5 стр.).

На 6 стр. помещена беседа нашего корреспондента с секретарем Могилевского отделения Союза писателей БССР Петром Шестериковым «СУНЦАМІ ВЫСПЕЛІ СЛОВЫ». Богатые литературные традиции в Приднпровском крае. Здесь была создана поэма «Тарас на Парнасе», здесь родился и жил В. Дунин-Марцинкевич, отсюда начали свой творческий путь М. Лыньков и К. Крапива. И сейчас на Могилевщине живет и работает целый ряд талантливых писателей. Поэтическому сборнику Алексея Писина «Твои ладони» присужде-

на Государственная премия имени Янки Купалы; широкой популярностью пользуются книги Василия Матеушева; любят читателя юморески и рассказы Ивана Аношкина. Секретарь отделения Петр Шестериков — автор интересных рассказов и повестей. Много на Могилевщине и начинающих поэтов и прозаиков, которые группируются вокруг литературных объединений, существующих при редакции «Магілёўскай праўды» и многих районных газет.

Славному сыну белорусского народа, автору более 600 работ в области родного языка и фольклора, диалектологии,

палеографии и археологии, академику Ефиму Карскому посвящена статья «АКАДЭМІК З ВЁСКИ ЛАША» [8 стр.] сын бедного сельского учителя, он стал высокообразованным человеком только благодаря своим выдающимся способностям. Карский был избран членом-корреспондентом Петербургской Академии наук и действительным членом чешской Академии наук. Еще в студенческие годы Е. Карский проявлял большой интерес к жизни, быту, языку и поэтическому творчеству белорусского народа. Трудом всей его жизни, принесшим ученому наибольшую славу, было многогранное фундаментальное исследование

«Белорусы», которое и сегодня представляет огромную научную ценность.

Пришла весна в Гродненский зоопарк. Что нового увидят в этом сезоне его посетители? Пополнился отряд пернатых, в семействе буйволов прибавка — двухмесячный детеныш, в зоопарке родился кенгур. Черные пантеры — тоже новоселы, их в марте доставили из Москвы. Информация о пока еще единственном в республике зоопарке напечатана на 8 стр. («НАВАСЕЛЫ ГРОДЗЕНСКАГА ЗАПАРКА»).

ДРУЗЬЯ ОТЕЧЕСТВА

Сообщение о вероломном нападении фашистской Германии на Советский Союз в 1941 году больно отозвалось в сердцах миллионов наших земляков, проживающих за рубежом. Родина в опасности! На бескрайних полях России решалась не только судьба советского народа, но и будущее всего мира. И наши соотечественники делали все возможное, чтобы помочь Родине.

В Соединенных Штатах Америки, Канаде, Аргентине и в других странах создавались общества помощи Советскому Союзу. Они собирали денежные пожертвования, одежду, закупали оборудование для госпиталей и т. п. И хотя возможности наших земляков были ограничены и их помощь была каплей в море, все же мы помним об этом и ценим тот вклад, который они внесли в дело победы над гитлеровскими ордами. Для нас важен тот факт, что в трудное для Родины время наши земляки близко к сердцу приняли беду, пришедшую на родную землю, не остались в стороне от справедливой борьбы советского народа.

Недавно издательство «Международные отношения» выпустило в свет небольшую книжку П. Кондратьева «Записки консула». Автор «Записок» в 1941—1942 годах был советским консулом в Лос-Анджелесе (США) и имел возможность непосредственно наблюдать жизнь наших соотечественников в тот период. Несомненно, и теперь в Лос-Анджелесе и в его пригородах живут люди, которые лично знали Петра Владимировича, встречались с ним. Возможно, кто-либо из них прочтет отрывок из его «Записок», который мы публикуем ниже, и поделится с нами своими воспоминаниями.

Старая истина говорит: «Каждый дипломат, живя в чужой стране, должен найти там друзей своего отечества». В 1941 году, как только фашистская Германия напала на Советский Союз, искать друзей в Лос-Анджелесе не приходилось: они сами давали о себе знать. В городе стали возникать различные общества помощи Советскому Союзу — военной, медицинской, материальной. Многие из этих обществ возникали среди выходцев из старой России: армян, украинцев, евреев, латышей, белорусов, литовцев и др. Эти общества собирали денежные пожертвования и посылали в СССР.

Американская пресса призвала граждан Соединенных Штатов оказывать всяческую материальную и моральную помощь Советскому Союзу. В самом Лос-Анджелесе проходили многочисленные митинги и собрания, на которых выступали, в частности, Драйзер, Фейхтвангер, Чаплин, известный кинорежиссер Леон Майлстон и многие другие. Сочувствующих борьбе советского народа было очень много.

Именно в этот период я познакомился с Давидом Бурлюком. Произошло это следующим образом. Однажды к нам в консульство позвонила жена английского писателя Д. Хилтона и пригласила меня с женой на «файвоклок». Она сказала, что у них будет известный художник Бурлюк, только что приехавший из Нью-Йорка. Я принял приглашение.

В свое время я читал автобиографию В. Маяковского, где он называл Давида Бурлюка своим первым настоящим учителем и другом. Еще я знал, что в Нью-Йорке Бурлюк имеет свою художественную мастерскую и считается крупным ма-

стером, стоящим в первой десятке лучших американских художников. Идти с такими знаниями на встречу было явно неудобно.

Я взял энциклопедию: «Бурлюк Давид Давидович. 1882 год рождения. Художник. Поэт. В 1903 году окончил Мюнхенскую королевскую академию художеств. Первые стихи опубликовал в 1899 году. В начале XX века организовал в России первую группу футуристов, был руководителем этой группы. В 1914 году отказался от футуризма». Пришлось с этим багажом и отправиться на свидание.

В назначенное время у Хилтона я встретил высокого пожилого мужчину, по внешнему виду чем-то напоминающего Маяковского. «Бурлюк», — представился он. Бурлюк был внимателен, приветлив, и я понял, что ему приятно встретиться с русским человеком. Бурлюк рассказал, что родился в Одессе и долго жил в России. С живым интересом он расспрашивал меня о Родине.

Бурлюк рассказал, что в 1904 году он работал в Париже, в мастерской художника Кормона, где увлекся футуризмом, и вскоре после приезда в Россию организовал первую группу футуристов, в которую вошел и Маяковский.

Зашла речь о Маяковском. Бурлюк, вспоминая, говорил, что познакомился он в Москве в 1910 году. Дружба их длилась несколько лет, и, хотя Маяковский был на 13 лет моложе, Бурлюку импонировала энергия, порывистость и самобитность его молодого товарища. В 1914 году Бурлюк вместе с Маяковским исключили из Московского художественного училища за сводомыслие. С Маяковским они встречались и в Соединенных Штатах.

В этот вечер Давид Давидович показал мне фотографии своих последних картин и подарил на память американские почтовые открытки с их репродукциями.

Прошло четверть века, и на 84-ом году жизни, совершая кругосветное путешествие, Бурлюк приехал в Советский Союз. Мы снова встретились с ним. Мне приятно было показать нашу столицу. Я возил его на машине, показывал новые стройки, районы, достопримечательности — все интересное, что есть у нас.

Вспомнили мы с ним свою первую встречу. «Именно в те годы, годы войны, — сказал мне однажды во время одной из таких импровизированных экскурсий Бурлюк, — я по-настоящему понял, как тяжело находиться вне Родины. Слава богу, что все так кончилось! Долго еще Россия стоять будет!»

В один из приемных дней секретарь доложил мне, что в консульство пришел русский и просит его принять.

Широко распахнулась дверь, и я увидел настоящего русского богатыря со спокойным крестьянским лицом, на котором лежала печать какого-то умиротворения.

Окладистая борода с проседью и широкие плечи делали его похожим на Добрыню Никитича, да и представился он: «Василий Никифорович Добрынин». На вид ему можно было дать лет 55—60. Одет очень опрятно: светлая, со старинной русской вышивкой косоворотка, подпоясанная длинным поясом с кистями, поверх рубашки жилетка без пиджака, тонкие суконные шаровары черного цвета, высокие сапоги. В руках — черный картуз.

Василий Никифорович уже знал, что я прибыл недавно из СССР, и поэтому счел нужным рассказать мне, что в юго-восточной части Лос-Анджелеса проживает община русских молокан, около 3 тысяч человек. Приехали они в Америку небольшими группами в разное время, еще до первой мировой войны. Всего в США переселилось свыше 12 тысяч человек, и почти все они остались в Калифорнии.

Сам Добрынин был родом из Тамбовской губернии. Их секта подвергалась гонениям со стороны православной русской церкви и царского правительства, многие молокане еще в конце прошлого — начале этого столетия уехали за Волгу, в Закавказье или в степи Крыма. Но и там их преследовали царские чиновники. В начале XX века молокане стали эмигрировать в Америку, и лишь незначительная их часть осталась в России.

После Октябрьской революции многие молокане начали подумывать о возвращении на Родину. В начале 30-х годов они послали делегацию в СССР, с тем чтобы узнать обстановку в России после революции и выяснить, есть ли возможность вернуться в родные места. Удержало их от возвращения на Родину только то, что в СССР существует всеобщая воинская повинность, а по уставу молокан служба в армии запрещена.

Речь Добрынина была спокойной, очень сочной и колоритной; я с удовольствием слушал его. Многие из того, что Василий Никифорович рассказал, я уже слышал раньше. Так, я знал, например, что молокане — одна из старейших религиозных сект, появившаяся в противовес официальной православной церкви. Но в целом об их уставе я имел, конечно, весьма смутное представление, о чем не замедлил сказать посетителю. Василий Никифорович тут же достал из

пішучь землякі ЭПІДЭМІЯ НЕ СПЫНЯЕЦЦА

Нарэшце скончылася зіма, а разам з ёй і эпідэмія грыпу, якая забрала тысячы жыццяў, старых і маладых. Але не спынілася другая, больш страшная — ваенная эпідэмія. Злучаныя Штаты не толькі не хочуць пагасіць ачагі вайны ў Б'етнаме і на Блізкім Усходзе, але і распальваюць новыя.

Амерыканскія імперыялісты ведаюць, што спыненне вайны пацягне за сабой дэпрэсію. Цяпер у ваеннай прамысловасці ЗША занята 26 мільянаў чалавек. Але і агрэсія не можа выратаваць эканоміку сённяшняй Амерыкі.

Зараз па ўсёй краіне праходзіць забастоўка вадзіцеляў, што працуюць на грузавіках. Яны патрабуюць прыбаўкі да зароботнай платы. Калі шафэры яе атрымаюць, зноў будуць штучна ўзняты цэны на прадукты. Як жа жыць чалавеку, асабліва пенсіянеру, які атрымлівае ў месяц 69 долараў? Па заяве следчай камісіі, у Штатах 13 мільянаў чалавек галадаюць.

Узнікаюцца цэны на ўсё самае неабходнае, напрыклад, на праезд у гарадскім транспарце — метро, аўтобусе, трамваі. Чалавек, які жыве на п'янісу, не зможа нават выехаць з дому.

А. БАЙДА.

ЗША.

Голас Радзімы

№ 20 [1129]

Вечарэ.

Фотаэцюд Ул. КАШКАНА.

USSR is Loyal to the Policy of Peace and International Friendship

THE PEACEFUL FUTURE OF THE NATIONS DEPENDS ON EUROPEAN SECURITY

THE destiny of peace, not only in Europe, but the world over, depends on the establishment of an effective system of security in Europe. The Soviet Union and other European socialist countries formulated the proposals for preparing and holding an all-European conference of states, with the idea of working out concrete steps to make Europe a continent of peace,

and to secure the equitable, all-round cooperation of its countries. These proposals, supported by a number of European states and numerous public organizations, are gaining in popularity. On the way to European collective security the governments and peoples, have to overcome the bitter resistance of those who, acting in contravention of the lessons of history and the cardinal vital interests of their countries, oppose the proposals of the socialist countries, and who strive to confront the European socialist countries with an integrated imperialist Western Europe.

The consistent policy of the USSR for agreement on universal disarmament yielded definite fruit last year, when many states signed and ratified the non-proliferation Treaty. The CPSU and Soviet Government took the initiative on the problem of non-proliferation, trying to forestall the spread of nuclear weapons, thus mitigating the danger of another war, involving their use. Though the non-proliferation Treaty does not provide for the liquidation of nuclear armaments, it is certainly an effective deterrent in the nuclear arms race. In its turn, this leads to the improvement of the international situation, and facilitates further measures leading to disarmament.

The USSR-USA preliminary talks on the limitation of strategic arms in Helsinki at the end of 1969, should also be regarded as a positive development. The exploratory exchange of views was useful for both sides. The

delegations reached understanding on the general group of questions which, it was agreed, will be the subject of further talks between the USSR and the USA Agreement between the USSR and the USA on the limitation of strategic arms would be a great contribution to peace.

The Soviet proposal on the creation of a collective security system in Asia, the scene in the last 25 years of many conflicts fraught with the danger of exploding into a big war, is also directed towards the consolidation of peace. The need for such a security system is pressing.

Soviet assistance to the people of Vietnam in their noble resistance to US invaders, and the persistent attempts to reach a reasonable and just settlement of the Middle East crisis, aggravated by ceaseless Israeli aggression against the Arab countries, should be viewed as further aspects of the Soviet struggle for peace.

кармана маленькую брошюру — устав молокан. Ознакомившись с ним, я понял, почему царское правительство из многочисленных сект, имевшихся в старой России, больше всех преследовало именно эту: из всех религиозных течений, существовавших до революции, секта молокан была в то время наиболее прогрессивной.

Положения устава несколько напоминают утопический социализм с элементами пацифизма. Устав строго запрещает членам общины употреблять любые спиртные напитки, курить, сквернословить, лгать, решать спор силой оружия. Жениться разрешается только один раз. Поэтому вдовец или вдова вторично вступить в брак не могут. Разводы у молокан запрещены. Если человек получает на работе увечье или заболел, то община содержит нетрудоспособного. Ленивых здесь презируют, а неисправимых лодырей исключают из секты. Молокане верят в загробную жизнь, но при этом они считают, что и на земле человек должен испытать все радости жизни.

Когда я спросил Добрынина, на какой основе построено их верование, он ответил, что не на букве Нового завета, как у православных, а на учении Христа. В свою очередь молоканин спросил меня, нравится ли мне их устав? Я ответил, что в нем есть много хорошего, человеческого, но для меня, атеиста, он неприемлем.

Потом я решил выяснить, что для него является родной, каково его отношение к ней? Он сказал, что родина у него одна — Россия, и он ее признает, как и все члены общины. «А как бы вы поступили, если бы на вашу общину напал враг?» — спросил я. Внятного ответа не последовало, и я перевел разговор на другую тему.

В заключение нашей беседы Василий Никифорович сообщил мне, что община Лос-Андже-

леса решила помочь своей Родине в тяжелой для нее час борьбы против гитлеровских полчищ: молокане собрали тысячу долларов и просят консульство передать правительству СССР эти средства для помощи вдовам и сиротам, пострадавшим от войны. Кроме того, Добрынин пригласил меня приехать к ним и познакомиться с жизнью общины.

Я поблагодарил и попросил собранные молоканами деньги передать в Общество медицинской помощи России, которое было организовано в Лос-Анджелесе.

Позже мне приходилось много раз встречаться с Василием Никифоровичем. Выезжал я и на ферму к молоканам, занимающимся сельским хозяйством.

Когда мы были в гостях у молоканина-фермера, я обратил внимание на одну деталь: в его хозяйстве не было ни коровы, ни кур, ни овец. На мой вопрос молоканин ответил, что он занимается только хлебопечением, у его соседа, что живет в пяти километрах отсюда, целое стадо коров. Вот он то и снабжает всех соседей молочными продуктами. Другой фермер занимается птицеводством, обеспечивая в свою очередь, соседей куриным мясом, яйцами. Короче говоря, у молокан существовала специализация в ведении хозяйства.

Фермеры-молокане имеют сельскохозяйственные машины, живут зажиточно, но наемным трудом не пользуются, делают все своими руками.

Хозяин-молоканин — могучий старик двухметрового роста, стриженный «под горшок», с ясными голубыми глазами и удивительно белыми зубами, подымал на вилах почти полвоза сена. Его жена была под стать мужу, дородная и красивая женщина.

Нас пригласили к столу. Угощали русским обедом, по ко-

торому мы, честно говоря, очень соскучились... На первое подали густые, наваристые щи, на второе — пироги с рыбой. На столе стояли фрукты, молоко и другие простые, но вкусные блюда.

Молокане до сих пор не утратили исконно русское, крестьянское восприятие мира, не утратили любви к земле. Интересно отметить, что даже городские молокане и те стараются быть поближе к крестьянскому труду, к земледелию, животноводству: они работают исключительно в промышленности, связанной с сельским хозяйством, — мукомольной, мясной и молочной. Василий Никифорович Добрынин, например, работал на мукомольной фабрике. Но в основном это касается лишь старого поколения молокан. Другое дело молодежь: она училась в американских школах, говорила на английском языке и постепенно отходила от молоканского образа жизни.

Сейчас эту секту можно назвать вымирающей, ее ряды с каждым годом редуют. Уже в то время, когда я был в США, во многих молоканских семьях русский язык изрядно перемешивался с английским. Часто можно было услышать такие курьезные фразы, как: «Паша, закрой виндоу (окно), а то чилдринята (дети) простудятся...»

В декабре 1941 года Соединенные Штаты вступили в войну, и был принят закон о всеобщей воинской повинности. Однако правительство США удовлетворило просьбу молокан, и по религиозным причинам их освободили от призыва.

Молокане проявили в то время самый живой интерес к Советскому Союзу, регулярно выписывали советские газеты и журналы, покупали книги на русском языке. Нет, не забыли эти люди ту землю, на которой родились и жили их предки.

П. КОНДРАТЬЕВ.

У ГАСЦЯХ У БРАТА

Нядаўна ў вёсцы Міхалкі Бярозаўскага раёна гасціў зямляк з Канады Лука ЗЯЛЁНКА. Вось што ён раскажаў аб сваіх уражаннях пашама карэспандэнту Я. СЯЛЕНЮ.

Калі я ехаў на Радзіму, мне ўспаміналася вёска майго дзяцінства — хаты з саламянымі стрэхамі і землянымі падлогамі, босыя, паўапанутыя дзеці, дамацканыя святкі ды лапці ў дарослых.

Ці варта гаварыць, што ўсё гэта адбылося ў далёкае мінулае? Дамы ў Міхалках стаяць прыгожыя, дабrotныя. Людзі апранаюцца добра, дзеці бегалюць вясёлыя, дагледжаныя, нічо не ведае, што такое голад і нястача.

Да брата Рыгора прыходзілі людзі з усёй вёскі. Старэйшых

я яшчэ памятаю. А больш ішлі незнаёмыя, але ўсе сардэчна размаўлялі са мной, раскажвалі аб сваіх сённяшніх справах, аб перажытым. Я саблівва востра адчуваў, якое гора прынесла маім землякам вайна. Немцы спалілі амаль усю вёску Міхалкі, кожная сям'я аплаквае сваіх блізкіх.

Не прайшла вайна міма сям'і брата. Загінуў на фронце муж старэйшай дачкі Марыі, і сын яе Валодзя застаўся сиротой. Але пляменніца здолела вырасіць сына і даць яму адукацыю. Валодзя скончыў чыгуначнае вучылішча і цяпер працуе брыгадзірам пуці на чыгуначнай станцыі Бяроза-Картузкая.

Са старшынёй калгаса Канстанцінам Мацяшом я пабываў

у суседніх вёсках Баркі, Пешкі, Лясковічы і Кошалева. Глядзеў, як людзі жывуць, што яны робяць. І хоць у сакавіку яшчэ ляжаў снег, я бачыў, што на месцы былых балот цяпер раскінуліся калгасныя палі. Мне паказалі буракі, вырашчаныя на гэтых землях. Добрыя, буйныя буракі.

Для мяне, дробнага фермера, прадстаўлялі вялікую цікавасць гаспадарчыя пабудовы і арганізацыя працы ў жывёлагадоўлі. Я з задавальненнем агледзеў механізаваны кароўнік у Лясковічах. Такі ж кароўнік заканчваецца ў вёсцы Кошалева.

Аб усім убачаным я раскажу сваёй сям'і, сваім сябрам і суседзям. Мару яшчэ раз пабываць на Радзіме.

ДАРОГА ДАДОМУ

Ехалі за шчасцем... Гаварылі, што там, за акіянам, яго хапае на ўсіх. Сабраў Васіль Ківеня ў 1937 годзе сякія-такія грошы на дарогу і разам з жонкай і трыма малалетнімі дзецьмі пакінуў родную вёску.

Парагвай... Там будзе шчасце. У яго маладыя, дужыя рукі. Ён любіць і ўмее працаваць. У яго растуць сыны. Яму б толькі дзе разгарнуцца...

Разгарнуцца было дзе. Ад цямна да цямна сек лес, карчаваў пні. Крывавыя мазалі не сыходзілі з рук. Не высыхала ад поту кашуля.

Васілю Іванавічу — праз год на пенсію. Рослы, каржакаваты, з вялікімі натруджанымі рукамі.

— Чужына — чалавеку мацыха,— гаворыць ён.— На Радзі-

ме ж і паветра гаючае. Дваццаць год не давала спакою родная старонка. Спаць ляжаш, а табе беларускія верасы з мядовым пахам сняцца. Лес трапічны сячэш, а з галавы бярозавы гай не выходзіць.

Плывуць успаміны, сумныя, горкія, як палыны пры дарозе.

Сум па Радзіме... Толькі той, хто доўга не бачыў яе, ведае, што гэта такое. Быў у калоніі Фрам у Парагваі рускі клуб. У Кастрычніцкія святы, у дзень Першамай ці Перамогі ішлі туды беларусы, украінцы, рускія. Ішлі, каб пачуць родную песню, успомніць тыя гаі і пералескі, росныя сцежкі і шырокія гасцінцы, па якіх хадзіла блукала іх юнацтва. У клубе можна было дастаць «Правду» або «Известия».

Трынаццаць год ужо жыве Васіль Ківеня на Радзіме, у

вёсцы Серадава Івацэвіцкага раёна. Працуе ў калгасе імя Кірава.

— Майстар на ўсе рукі, — гавораць пра яго аднавяскоўцы.

У Васіля Іванавіча добрая, прасторная хата. Сваімі рукамі будаваў. Грашыма дзяржава дапамагла.

Усе дзеці — а іх у Васіля Іванавіча дзевяць — маюць работу і добры заробтак. Мікалай і Фёдар займаюцца будаўнічай справай. Вера выйшла замуж і зараз жыве ў Растоўскай вобласці. Ігнат працуе ў Мінску на аўтазаводзе, вучыцца ў вясёрнай школе. Таня і Марыя скончылі тэхнікум лёгкай прамысловасці і зараз яны — майстры ткацкай фабрыкі. Аня вучыцца ў тэхналагічным інстытуце.

М. РАДЗЮК.

ШУЦЬ ЗЕМЛЯКІ СВЯТКУЕМ ЛЕНІНСКІ ЮБІЛЕЙ

22 красавіка гэтага года ўсё прагрэсіўнае чалавецтва ўрачыста адзначыла сотую гадавіну з дня нараджэння Уладзіміра Ільіча Леніна. Ніжэй мы публікуем паведамленні з розных краін аб тым, як святкавалі гэтую дату нашы суайчыннікі.

Дзеці нашых землякоў з Бельгіі выступаюць на святочным канцэрце ў Шарлеруа.

Падрыхтоўку да ленінскага юбілею наш Віндзарскі аддзел ФРК пачаў яшчэ ў мінулым годзе. Мы збіралі матэрыялы, якія раскажваюць аб жыцці і дзейнасці вялікага правадыра. Па нашай просьбе савецкае пасольства ў Атаве прадаставіла нам некалькі фільмаў аб Леніну. Хор аддзела, выкарыстоўваючы песні і літаратуру, высланую Беларускамі таварыствам па культурных сувязях з суайчыннікамі за рубяжом і рэдакцыяй газеты «Голас Радзімы», падрыхтаваў да ленінскіх дзён новы рэпертуар.

22 сакавіка ў Рускім народным доме, а 5 красавіка ва Украінскім рабочым доме дэманстраваліся фільмы «Старонкі біяграфіі Ул. І. Леніна» і «Жывы Ленін». Залы былі перапоўнены, а ў перапынках паміж сеансамі глядачы маглі азнаёміцца з фотадыяграфіямі, прысвечанымі Уладзіміру Ільічу.

Асноўныя ўрачыстасці адбыліся 19 красавіка. У гэты дзень быў праведзены канцэрт-мітынг, на якім прысутнічала вялікая колькасць людзей. Наш хор выканаў многа песень і сярэд іх некалькі аб Леніну. Кожная песня выклікала глядачамі на біс.

Затым перад прысутнымі выступіў прадстаўнік савецкага пасольства Юрый Серпакрылаў. Ён раскажаў аб дзейнасці Уладзіміра Ільіча і аб тым, як у Савецкім Саюзе ажыццяўляюцца запаветы Леніна.

Канада.

М. МАКАРЭВІЧ.

На ўрачыстасцях, прысвечаных ленінскаму юбілею, якія праходзілі ў нашым аддзеле ССГ у горадзе Шарлеруа 12 красавіка, прысутнічалі ганаровыя гасці: першы сакратар пры пасольстве СССР у Бельгіі Ю. Цімафееў, галоўны рэдактар часопіса «Савецкі патрыёт» М. Папандопула, члены аддзела і бельгійскія сябры.

З дакладам аб жыцці Уладзіміра Ільіча Леніна выступіў Ю. Цімафееў. Затым прысутныя з вялікай увагай праслухалі пласцінку з прамовай Уладзіміра Ільіча «Што такое Савецкая ўлада». Вучні класа рускай мовы чыталі вершы аб Ільічу, а хор выканаў некалькі песень, прысвечаных Леніну. Пасля мастацкай часткі адбыўся банкет.

А 25 красавіка ў Бруселі па лініі Цэнтральнага праўлення ССГ адбыліся ўрачыстасці, у якіх прынялі ўдзел усе аддзелы Саюза савецкіх грамадзян у Бельгіі.

Ленінскі юбілей шырока адзначаўся па ўсёй Бельгіі. Радые і тэлебачанне краіны амаль усю праграму 21 і 22 красавіка прысвяцілі Ул. І. Леніну і Савецкаму Саюзу. Былі прагнаны лекцыі аб жыцці і дзейнасці вялікага правадыра, раскажвалася аб знаходжанні Леніна ў Бельгіі, былі паказаны дакументальныя фільмы. Тэлегледачы ўбачылі таксама выступленне маскоўскага цырка, а аматары балета захапляліся майстэрствам артыстаў Вялікага тэатра.

Бельгія.

М. ГАРОХ.

У дзве гадзіны дня 5 красавіка Ойвік хол, які мы арэндавалі для правядзення вечара, прысвечанага 100-годдзю з дня нараджэння Ул. І. Леніна, быў запоўнены да адказу. Тут сабраліся ўсё нашы землякі, якія жывуць у раёне Нью-Йорка. На сцэне стол для прэзідыума, у глыбіні вялікі партрэт Уладзіміра Ільіча. Ля партрэта жывыя кветкі. У 2 гадзіны 15 минут старшынствуючы аб'явіў сход адкрытым і даў слова В. Смірнову, прадстаўніку БССР пры Арганізацыі Аб'яднаных Нацый. У выступленні Віталій Сцяпанавіч адзначыў, што сваімі дасягненнямі беларускі народ абавязаны Ільічу і створанай ім Камуністычнай партыі.

Затым выступалі многія з тых землякоў, хто пабываў на Радзіме і мог пераканацца ў тым, што запаветы Леніна паспяхова ажыццяўляюцца працалюбівым беларускім народам.

ЗША.

С. ЛАБКОВІЧ.

Беларускае таварыства па культурных сувязях з суайчыннікамі за рубяжом і рэдакцыя газеты «Голас Радзімы» атрымалі вялікую колькасць віншавальных пісьмаў ад прагрэсіўных патрыятычных арганізацый нашых землякоў і прыватных асоб з розных краін.

Шчыра дзякуем усім суайчыннікам, якія прыслалі свае віншаванні з выпадку слаўнага ленінскага юбілею.

Мы дзякуем таксама ўсім асобам, якія прыслалі віншаванні з міжнародным святам працоўных 1 Мая і 25-й гадавінай перамогі над фашысцкай Германіяй.

«СУНІЦАМІ ВЫСПЕЛІ СЛОВЫ»

Літаратурная
Магілёўшчына

Васіль МАТЭВУШАУ

СА ЗБОРНИКА «НАЧНЫ ДОЖДЖ»

«МАГІЛЕўСКАЯ ПРАВДЗЕ»

Ну як бы я змог падзяліцца
І расказаць пра бацькаў край,
Дзе звонаць светлыя крыніцы,
А над Ляхвой гамоніць гай!
Ну як бы змог усе прасторы
Абняць маленькаю рукою,
І без радара слухаць шорах,
Зямную музыку вясной!
І дыхаць свежасцю пракосаў
І цеплынёй жытнёвых ніў,
Калі б я на тваіх палосах
Касцом і сейбітам не быў!!

Калі ў бары каго шукаю,—
Іду заўсёды напрасцяк.
Любая ж сцэжка ў родным
краі
Мяне выводзіць на бальшак.

Сінее ў далечы затон,
Рака між волх пятляе,
Нябёс блакітны парасон
Вісіць шатром над краем.

Ірвецца сэрца ў далягляд,
І на світанку ціхім
У высь выводзіць буслянця
На першы ўзлёт бусліха.

Людміла ЗАБАЛОЦКАЯ

Суніцамі выпелі словы
У зелены юнага сэрца,
І верас бухматы дубровы
Радком, віючыся, кладзецца.

Бліжэй апускаецца неба,
Глядзіць праз бярозы і клёны.
Раса будзе дожджыкам
срэбным
Ляцець да ялін утрапёных.

Разгублена крочу па лесе,
Нібы ўсё пабачыла першай.
Плывуць незвычайныя песні,
І зноў нараджаюцца вершы.

І парастак кволы асіны
З'яўляецца светламу промню.
Чароўным капітцам ласіным—
У небе ледзь бачная поўня...

Крылы стужкі сонечнай лаўлю
Што трымціць над бэзавым
узлескам,
І крычу: «Мой край, цябе
люблю!»
Салаўі мне ўтораць ранняя
песняй.

Прыдняпроўя сіні верасок
Уп'яту ў свае даўгія косы.
Плешчацца удалечы мой Сож,
Брат Дняпра, малы,
звонкагалосы.

Сэрца ўсхвалявана калыхне
Дабрата любімага парога.
Гімі зямлі любімай і вясне
Я спяваю з роснаю дарогай.

Нэла ТУЛУПАВА-
ЛІСОўСКАЯ

Прымай мяне такую,
Ці зусім не прымай,
Без мяне ты завякуеш,
Бо другой такой няма.

Буду песціць, буду нежыць,
Як на бога, пазіраць.
Пакажу табе Буснежка,
Там, ля возера, ў нас рай.

Па суніцу, па чарніцу
Павяду цябе ў Быкоў,
А з такою маладзіцай
Не збаішся ты ваўкоў.

На чаўне уздоўж Гадыні
Папльвём аж да Дняпра.
Ой, гады вы маладыя!
Ой, вясновая пара!

ГУТАРКА НАШАГА КАРЭСПАНДЭНТА УЛ. БЕГУ- НА З САКРАТАРОМ МАГІЛЕўСКАГА АДДЗЯЛЕННЯ САЮЗА ПІСЬМЕННИКАў БССР ПЯТРОМ ШАСЦЕРЫ- КОВЫМ.

у абласной газеце, працуе разам з Пысіным, пра родныя мясціны вершы піша.

Любіць чытаць і гумарэскі, апавяданні Івана Аношкіна. Ён піша таксама і для дзяцей. Вялікай Айчынай вайне прысвячаюць свае творы Анатоль Іваноў і Міхась Шумаў...

Вы, Пётр Паўлавіч, не найце і сябе.

Тэмы маіх твораў — жыццё рабочых і моладзі Магілёва, мінулая вайна. Надрукаваны апавесці «Камень за каменем», «Сонечны прамень», «Звіні, званок!», кніга апавяданняў «На ўсё жыццё». Нядаўна выйшла кніга ўспамінаў ветэранаў вайны «Салдатамі былі ўсе». Я літаратурна апрацаваў гэтыя ўспаміны.

А цяпер, калі ласка, раскажыце, як каля вас, старэйшых пісьменнікаў, гуртуюцца маладыя літаратурныя сілы. Як расце аддзяленне?

База нашага росту, наша апора і змена — абласное літаратурнае аб'яднанне. У яго складзе 327 членаў. Гэта журналісты, настаўнікі, рабочыя, служачыя, калгаснікі і спецыялісты сельскай гаспадаркі, вучні — усе тыя, хто займаецца літаратурнай творчасцю, мае цягу да яе. Аб'яднанне ўзначальвае бюро пад старшынствам Аляксея Пысіна.

Вас, напэўна, цікавіць, чым займаецца аб'яднанне. Яно клопаецца аб творчым росце маладых літаратараў, дапамагае ім вучыцца, друкаваць свае творы. На сцо-

дах яго членаў абмяркоўваюцца пытанні развіцця літаратуры, творы пачынаючых і ўжо вядомых аўтараў, як, напрыклад, К. Нілава, М. Лужерава, Л. Забалоцкай, А. Мельнікава і іншых. У літаратурным клубе праводзяцца творчыя вечары, сустрэчы з чытачамі.

Летась у нас адбыўся тыдзень сустрэч чытачоў з пісьменнікамі-землякамі. На вечары ў абласной бібліятэцы прысутнічалі і выступалі Павел Кабарэўскі з Ленінграда, Марк Коласаў з Масквы, Павел Кавалёў, Пятро Прыходзька, Эдуард Валасевіч з Мінска, магілёўчане Аляксей Пысін, Васіль Матэвушаў і іншыя паэты і прозаікі. Прыехалі да нас таксама Сяргей Грахоўскі і Мікалай Гарулёў. Гаспадары і госці пабывалі на прадпрыемствах Магілёва, ездзілі ў раёны, выступалі перад рабочымі, калгаснікамі.

Што вы можаце сказаць аб практычных выніках дзейнасці літаратурнага аб'яднання?

Журналістка Надзежда Зверева і настаўнік Васіль Карпечанка ўжо выдалі па адной кніжцы вершаў і падрыхтавалі да выдання новыя. Іх мы хутка прымем у Саюз пісьменнікаў. Прадстаўлены для прыёму таксама драматург Іван Ісачанка — яго п'есу «Мурын бор» паставіў абласны тэатр, Аркадзь Андрусевіч — аўтар кнігі апавяданняў «Чарпак Вялікай Мядзведзіцы», літаратурна-знаўца Мікалай Лужераў.

Усе яны людзі таленавітыя, поўныя энергіі і цікавых творчых задум. Так што Саюзу пісьменнікаў будзе добрае папаўненне.

Я лічу таксама карысным вынікам дзейнасці літаб'яднання і тое, што ў «Магілёўскай праўдзе» кожны месяц друкуюцца літаратурныя старонкі «Прыдняпроўе». Там змяшчаюцца новыя вершы, апавяданні. Уласна кажучы, з гэтай старонкі пачынаецца творчы шлях усіх літаратараў Магілёўшчыны. Цяпер нашай трыбунай стала і тэлебачанне. Апошні раз перад тэлегледачамі выступалі Пысін, Матэвушаў, Забалоцкая, Ракаў, Яўсееў.

Вы, Пётр Паўлавіч, у асноўным гаварылі пра Магілёў. А як праходзіць літаратурнае жыццё ў раёнах вобласці?

Там многа людзей з добрым творчым аганьком. Яны згуртаваны ў літаратурных аб'яднаннях у раённых газетах. Такія аб'яднанні ёсць амаль ва ўсіх раёнах. Акрамя таго, літаб'яднанні створаны пры Магілёўскім педагагічным інстытуце, дашкольна-педагагічным і бібліятэчным-педагагічным і бібліятэчным тэхнікумах, на заводзе штучнага валакна, у трэсце № 17 «Лаўсанбуд». Ёсць у нас і літаратурнае аб'яднанне піянераў і школьнікаў, у якім налічваецца больш за 300 вучняў. Наогул, кожны, у каго, як пісала Людміла Забалоцкая, «суніцамі выпелі словы», мае магчымасць пісаць і друкавацца.

У заключэнне можна сказаць: літаратурныя сілы Магілёўшчыны няспынна растуць, а край наш з году ў год узбагачаецца талентамі. Гэта для нас — самы радасны вынік.

Магілёў. Тэатральная плошча.

Фота М. ЖАЛУДОВІЧА.

3 НОВАЙ КНІГІ

Аляксея ПЫСІНА

Непаспешным я праверуў
крокам
Да людзей зусім не ўмоўны
шлях.

Да людзей
З людзьмі той шлях праверуў,
Што цяпер магу назваць сваім.
Не прымераў я і не адмераў,
Дзе апошні раз ступлю па ім...

Бачу свет у радасці і горы,
Юных пад зазімкам сівымі.
Дні мае — маўклівыя сапёры —
Усё ідуць яшчэ з вайны.

Не перачытваем прыроду,
Даўно мы ведаем цану
І хлебу чорнаму, і мёду,
І палявому палыну.

Адно чамусьці заўважалі:
З пчалой сустрэнешся —
не госьць,
Пчала балюча ўмее джаліць
І гіне праз святую злосць...

Апаліць болем непрыемнасць —
Не вінават пчаліны сад.
Прыроды мудрай
патаемнасць —
Заўжды ў суседстве мёд і яд.

Не адчувае лес зямлі —
Зімою лес бліжэй да неба.
Спяваюць беляы чмялі
Аб тым, што кветкі ім
не трэба.

З вятрамі, з хмарай снегавай
Сасна птушыная ў палёце.
Спяць кажаны ўніз галавой
Насуперак зямной прыродзе.

Зямля замёрзлая — як дом,
Хавае ўсё, чым жыць павінны.
І свеціць бліжкім аганьком
Пад лёдам ягадка каліны.

Нашы суайчыннікі за мяжой уважліва сочаць за літаратурным жыццём рэспублікі, таму ім цікава будзе даведацца пра дзейнасць абласнога аддзялення Саюза, пра рост літаратурных сіл на Магілёўшчыне. Першае пытанне вам. Пётр Паўлавіч: калі было створана аддзяленне?

Мне вельмі прыемна расказаць землякам-беларусам пра творчасць паэтаў і пісьменнікаў вобласці.

Адразу хачу адзначыць, што наш Прыдняпроўскі край багаты літаратурнымі талентамі. Тут была створана цудоўная паэма «Тарас на Парнасе», тут нарадзіўся і жыў Дуні-Марцынкевіч. Свой творчы шлях у нас пачалі Міхась Лынькоў і Кандрат Крапіва. Сярод многіх ураджэнцаў Магілёўшчыны можна назваць такіх, як Міхась Гарэцкі, Аркадзь Куляшоў, Платон Галавач, Эдуард Валасевіч, Кастусь Кірэенка, Аляксей Зарыцкі, Пятро Прыходзька. Шмат вядомых імён...

А наша аддзяленне, дарэчы, першае ў рэспубліцы, было створана ў 1961 годзе. Тады ў яго склад увайшло шэсць літаратараў: паэты Аляксей Пысін і Васіль Матэвушаў, прозаікі Анатоль Іваноў, Мікалай Герасімаў і Пётр Шасцерыкоў, літаратурна-знаўца Якуб Усёкаў. Потым прынялі Івана Аношкіна, Міхася Шумава, Янку Непачаловіча і Аляксандра Макаравіча.

Коротка скажу аб іх творчасці.

Свой першы паэтычны зборнік «Новы дзень» Аляксей Пысін выдаў у 1951 годзе. З таго часу выйшла не адна кніжка паэта. Гэта «Сні ранак», «Сонечная паводка», зборнікі вершаў для дзяцей. Летась за кніжку паэзіі «Твае далоні» яму прысуджана Дзяржаўная рэспубліканская прэмія імя Янкі Купалы. Так што ў Магілёве ўжо ёсць свой першы лаўрэат. Вершы Пысіна выдаваліся на рускай мове ў Маскве, Ленінградзе і Мінску.

Яго літаратурны герой — чалавек, які прайшоў вайну, многа перажыў, многае бачыў і цяпер, узбагачаны жыццёвым вопытам, заняты стваральнай працай. Кнігі Аляксея Васільевіча карыстаюцца папулярнасцю ў чытачоў, яго вершы любіць моладзь...

Дарэчы, мне сёння ў кнігарні давялося бачыць, як маладая жанчына, мабыць, настаўніца, купляла «Твае далоні» і пытала пра іншыя творы Пысіна.

Ну вось бачыце. Я не зманіў. Не залежваюцца ў кнігарнях і кніжкі Васіля Матэвушава «Магілёўскі шоўк», «Зорны шлях», «Сярэбраная кладка», «Начны дождж». Васіля Іванавіча мы лічым песняром Магілёўшчыны. Ён нарадзіўся ў Княжыхах, тут,

Бачу свет у радасці і горы,
Юных пад зазімкам сівымі.
Дні мае — маўклівыя сапёры —
Усё ідуць яшчэ з вайны.

Што ў нябёсах спее,
Што над намі,
Што скажаць хацелі б жураўлі!
Думы, думы... — заадно з

нагамі —
Да зямлі ўсё, да зямлі.

Да зямлі — і думкамі і зрокам,
Хоць жывуць нябёсы у вачах.

31 АВГУСТА наши войска вступили в Бухарест. Я представлял, что творилось в этот великолепный летний вечер в Москве: салют, радостные толпы на Красной площади... Я вспомнил и ночь с 22 на 23 июня 1941 года. Мы с Надей сидели у приемника. Был тогда у нас так называемый ТНБ — новинка предвоенного времени, коричневый прямоугольник, вытянутый в высоту. Сначала мы слушали Берлин — передавали речь Гитлера, сопровождающуюся ревом, овациями. Потом я поймал Бухарест — мужской голос пел веселую песенку под типичный «румынский» оркестр! Надея сказала: «Веселятся!»

В Бухаресте в ту ночь веселились — никакого затемнения, впереди короткая война с Россией... На наши города падали бомбы, лилась кровь — в Бухаресте веселились... А сейчас... Я был далек от злорадства, я все понимал: кто обманул румынский народ, кому это было выгодно, и все же: «Торговали — веселились, подсчитали — прослезилась!»

Румыния объявила войну Германии. Очередь была за Венгрией...

На карте в кабинете Трухина фронт, удерживаемый немецко-венгерскими войсками, начинался в румынской части Баната, проходил через Арад на Орадеа-Маре, поворачивал на восток к Клужу, шел вдоль границ Трансильвании, огибал с севера Врашов и, образуя Секлерский выступ, уходил по Восточным Карпатам к району, где скрещивались границы Румынии, Словакии и Венгрии, — почти тысяча километров фронта.

Трухин, и в пьяном виде способный мыслить по-военному, поделился со мной:

— Настоящая оборона только в районе Клужа... Здесь группа «Трансильвания»... — Он прикинул что-то в уме. — Да какая там группа, всего одна кавдивизия СС под командованием бездарного группенфюрера Флепса... А тут остатки армии генерала Фреттера-Нико... — Он махнул рукой. — Венгры надежны, помянете меня, побегут и, как румыны, будут стрелять в спину немцам. Надоело им воевать за Великую Германию... — И неожиданно сменил тему: — А Андрей Андреевич свадьбой занят... Какое безумие!

Сообразив, что сболтал лишнее, открыл дверцу шкафчика, достал бутылку коньяку.

— Согрешим, господин Никандров?

И наполнил рюмки.

Пусть объяснят психологи, почему я именно в этот момент вспомнил мою Надю, детей. Какая-то сила перенесла меня в Алексинно, я увидел свою школу, залитую черным солнцем, — стекла нестерпимо ярко горят, словно в здании пожар, до меня донесся запах влажной после дождя земли. Надя идет с детьми, и наш пес, славный, умный Дик, бросается ко всем по очереди. Я услышал, как дочка, защищая своего любимца, сказала: «Наш Дик — настоящая овчарка. Только ему забыли накрахмалить уши, вот они и не торчат». Сколько раз я это слышал...

— Ваше здоровье, господин Никандров!

И все ушло... Да была ли она, моя прошлая жизнь? Есть ли у меня жена, дети? Что это такое — Алексинно? Было, все было и есть сейчас, только очень все это далеко от меня, невысказано далеко, и между нами фронт...

— Ваше здоровье, Федор Иванович!

— Да вы не расстраивайтесь, Павел Михайлович... До конца еще далеко.

Утром встретил Закутного. По его виду понял — он пе-

реполнен новостями, и, очевидно, я первый, кто подвернулся ему, он никому не успел рассказать, его прямо-таки распирало. Я прикинул, совершенно равнодушным, это распалило его еще больше.

— Слышали? Оглянулся и почти шепотом:

— Наш-то председатель! Дела по боку, к невесте коньяк жрат, а попутно свою бабью коллекцию увеличил.

— Да что вы, Дмитрий Ефимович, до этого ли ему сейчас?

— Вот именно-с! Кому до чего, а бешеному кобелю семь верст не крюк. Привезли двух баб. Одну для самого, другую для Астафьева. И представьте, Андрей Андреевич совершенно всякий стыд потерял, держит мамзелью в

до восьми вечера, с перерывом в полчаса, чтобы проглотить пол-литра скверно пахнущей баланды и две ложки картофельного пюре без масла, или тушеной капусты, или брюквы; в девять отбой и беспокойный сон на грязных нарах... Случались дни с небольшими искорками, проблесками веселья, даже счастье, если удавалось причинить пусть хоть небольшую неприятность немцам.

И Кира жила, как жила рядом с ней в Эссене, во Франкфурте-на-Майне, в Гамбурге, в Берлине сотни и тысячи таких же обездоленных, в прошлом счастливых женщин и девушек, угнанных в Германию.

Жизнь Кире, наверное, была бы еще горше, мучительнее, если бы она знала, что в кошмарное первое утро

молодую женщину — врача Елизавету Степановну; вчера она со своим мужем, инженером табачной фабрики, была на концерте, сидела в одном ряду с Орловыми и шути жаловалась на маленькую дочку: «Вы понимаете, суп не любит, молоко не любит, любит только зефир».

Над раздробленной головой Елизаветы Степановны крутились, плясали зеленые мухи.

Кире стало странно, невероятно странно, к горлу подкатил тугой, горький комок, ей показалось, что ее сейчас стошнит. Она еще успела подумать: «Ай, как нехорошо, на улице!» И вбежала в чужой, залитый ослепительно ярким солнечным светом двор...

Документы на имя Варвары Ивановны Рябининой у

Арк. ВАСИЛЬЕВ

своих апартаментов, под охраной. Сам сейчас видел, какой ей завтрак понесли, словно министру, на подносике, под накрахмаленной салфеточкой... А если разобраться, какая-нибудь, прости господи...

Признаюсь, тогда болтовня Мити меня мало интересовала, и я не придал ей никакого значения. Меня в тот момент больше всего интересовала судьба взятого в плен подполковника Алексея Орлова.

Я торопился к Власову, чтобы вместе с ним еще раз увидеть Орлова. Поэтому я постарался как можно скорее отделаться от Закутного. У меня даже мысли не возникло, что Орлов имеет такое близкое отношение к женщине, привезенной Власовым. Если бы я знал!..

ПОД ЧУЖИМ ИМЕНЕМ

Если бы кто-нибудь в субботу 21 июня 1941 года, в последний мирный день, предсказал Кире Орловой, что произойдет с ее семьей, с ней самой в самое ближайшее время, если бы ей сказали, что не пройдет и суток, и она потеряет своего сына, милого, дорогого маленького Сережу, что она никогда больше не сможет взять его на руки, почувствовать приятную его тяжесть, никогда не сможет поцеловать его в любимое местечко — в ямочку под горлышком, не сможет вдохнуть в себя удивительно радостный для нее запах Сережи; что она много лет не увидит самого близкого, родного человека — Алешу, а сама она, Кира Антоновна Орлова, советская гражданка, авиационный инженер, член партии, жена образованного, умного офицера, счастливая женщина, превратится в совершенно бесправное существо, которым будут помыкать чужие, злые люди, — она бы рассердилась, назвала бы собеседника сумасшедшим.

То, что Кира пережила за последние три года, не могло идти в сравнение с самыми дурными, чудовищными предположениями.

Иногда она спрашивала себя: «Как же я все это пережила? Почему я не сошла с ума, не умерла от тоски и отчаяния?» И жила. Двигалась, работала, ела, пила, спала — жила, если, конечно, можно назвать все это жизнью: подъем в пять, кусок хлеба, кипяток, в шесть на работу —

войны она в восемь часов была совсем рядом с мужем, и только роковая случайность помешала ей найти его. Оставив Сережу, как она думала, на несколько минут, в грузовике с посторонними людьми, Кира бросилась к своему дому написать мужу записку, что она с сыном уехала, и не на поезде, а на машине.

Когда она подбежала к дому, он уже пылал. Из окон третьего этажа, где находилась их квартира, шел густой коричневый дым, иногда прорывалось пламя. Пожара никто не тушил, лишь дворничиха, пожилая, худая женщина, бегала с пустым ведром и что-то кричала.

Не думая больше о доме, Кира побежала обратно на площадь, к оставленному в грузовике Сереже. Грузовика на месте не оказалось, валялся лишь большой, перетянутый ремнем черный чемодан, — видно, упал с машины.

Кира сначала даже обрадовалась: «Слава богу, уехал!» Затем она поняла, что Сережа уехал без нее, с незнакомыми людьми, и ее охватило ощущение такой страшной беды, что она не выдержала и заплакала.

Она вспомнила, что у нее были билеты на поезд. И помчалась на вокзал, предполагая, что Орлов обязательно станет разыскивать их на вокзале.

Кира бежала по путям. В этот момент Орлов выходил из здания вокзала.

Кира влетела в вокзал и услышала:

— Воздушная тревога!

Она выбежала на площадь и прижалась к табачному ларьку, находившемуся в трех шагах от павильона автобусной станции, где в это время вместе с московскими актерами стоял Орлов.

Как только налет кончился, Кира понеслась к центру города — она не могла стоять на одном месте, это казалось ей невероятным, непростительным. «Надо искать Алешу! Надо найти Алешу!»

Кира завернула за угол. Орлов в это время, попрощавшись с актерами, шел по площади.

Если бы Кира знала все это, она бы, наверное, сошла с ума от этой такой страшной, нелепой несправедливости.

Неподалеку от старинного костела Кира увидела первый труп. Кира с ужасом узнала

Кире были подлинными, настоящие.

Через шестнадцать дней после занятия немцами Гродно Кире вместе с другими женщинами и девушками, захваченными при облаве, везли в Германию. Длинный товарный вагон так обильно полили дезинфекционной вонючей жидкостью, что люди задыхались, и, когда поезд шел, молодая, сильная женщина, назвавшаяся Варей, взбиралась на плечи подруг по несчастью и ловко, несмотря на строжайший запрет охраны, поднимала железный щит окна.

Это и погубило ее. Поезд замедлил ход. Варя привычно, ловко взобралась на плечи, улыбнулась.

— На всю жизнь надышалась этой вонью! А закрыть надо, вдруг станция.

Потом она крикнула: — Это не станция!

И высунула голову из окна.

Выстрела никто и не слышал, только увидели, как Варя рухнула на пол, — пуля попала ей прямо в висок.

Через щели в дверях замелькали фермы моста.

Никто не плакал, просто все замолчали. Сильнее стал стук колес на стыках рельс. Кира гладила и гладила сначала теплую, мягкую, становившуюся все холоднее и холоднее руку Вари.

На остановке женщины загалдели, стучали в дверь, пока ее не открыли.

— Почему вы кричите? — спросил пожилой немец.

Увидев мертвую, он жалостливо поцокал языком.

— Убирай! — И ткнул пальцем в Кире и еще двух женщин.

Поднимая тело Вари, Кира заметила в ее кармане паспорт и взяла его, даже не понимая, что он ей пригодится, — она хотела знать, кто такая Варя.

В Германии, проходя регистрацию в сортировочном лагере в Фюрстенвальде, Кира назвалась Варварой Ивановной Рябининой, двадцати шестилет, продавщицей универмага.

Кира не хотела, чтобы немцы знали, что она авиационный инженер. Внезапно погибшую подругу звали так же, как мать Кире, поэтому она не могла спутать свое новое имя и отчество. К этому времени всякий страх перед немцами у Кире прошел: «Не

буду на фашистов работать по специальности! Не для этого меня учили!». Кира скривилась, что хорошо владеет немецким языком. «Слушать буду, а говорить не стану, а то еще сделают переводчицей».

Как только эшелоны с восточными рабочими начали прибывать в Германию, особенно в Берлин, в берлинском гестапо был учрежден русский отдел. Вскоре при этом отделе дополнительно организовали специальную группу «Комет», в задачу которой входило выявлять антифашистски настроенных лиц, арестовывать их и после жестких допросов отправлять в лагерь смерти. Так как таких людей среди острабочих было множество, то и работы у «Комет» хватало. В «Комет» кроме немцев действовали белогвардейцы, предатели. Непользуя старым, испытанным методом «кнута и пряника», группа «Комет» проследила острабочих своей агентурой. Русским отделом в «Комет» руководил гауптштурмфюрер Эбеллинг. Над ним стояли более высокие чины СС — все они, в конце концов, подчинялись рейхсфюреру СС Генриху Гиммлеру.

На Новой Фридрихштрассе в доме 22 находился русский отдел германской контрразведки. Руководил отделом Эрвин Шульд, помощником у него был Сергей Завалишин, сын полковника русской армии. Сергей Завалишин жил в Германии давно, со времени разгрома Врангеля, в армии которого он в чине подпоручика командовал взводом. Завалишин много лет служил переводчиком на заводе «Деймберг», жалованье у него было скудное, жил он плохо и, как ему казалось, неинтересно, а он любил женщин, пил, баловался наркотиками и считал себя самым несчастным человеком, потому что денег на все эти удовольствия не хватало.

Войну он воспринял как величайшее благодеяние, решил, что теперь его дела поправятся. На второй день пришел в районный гестапо и предложил свои услуги «для борьбы с большевизмом». Но его не оценили, небрежно сказали: «Если потребуетесь, пригласим». Тогда считали, что война продлится самое большее месяц-другой, на кой черт связываться с мелким русским эмигрантом.

Но уже в июле о Завалишине вспомнили, пригласили и положили жалованье, о котором он и не мечтал.

Завалишин начал действовать. Ему нравилось его положение, приятно было получать большие деньги, и он старался как можно лучше исполнять свои обязанности.

Он появлялся в бараках острабочих, особенно любил посещать женские, подаивался, начинал душевный разговор, справлялся, как кормят, все ли продукты идут в котел, не ворует ли повара. По его заказу изготовили нечто вроде русских мятных пряников — его карманы всегда были полны «подарков»: сигарет, леденцов.

Он присматривался к людям, запоминал фамилии нужных, а потом вызывал на вербовку. Соглашавшихся сотрудничать с немцами он отпускал, тех, кто отказывался, никто никогда больше не видел — их увозили и расстреливали.

Создав агентуру, Завалишин стал показываться в бараках реже — появились помощники, продававшие товарщицей за пачку сигарет, за кусок хлеба, за пряник...

Кира Орлова, как и многие из ее товарок по несчастью, не знала ни о группе «Комет», ни о «русских отделах» берлинского гестапо и контрразведки, о всей тщательно продуманной, хорошо организованной системе наблюдения за острабочими. Ничего не знала Кира и о завербованных Завалишиным провокаторах.

(Продолжение следует).

ГДАМІ збіраў А. Цыхун звесткі з біяграфіі свайго вялікага і слаўтага земляка Яўхіма Карскага, вывучаў яго навуковыя працы, лісты, расшукваў фатаграфіі вучонага. Гэтыя матэрыялы і склалі змест альбума «Я. Ф. Карскі. Жыццё і творчасць». Фрагменты з альбома прапануем увазе нашых чытачоў.

Сярод вучоных, што даў свету беларускі народ, цяжка назваць другое імя, якое так цесна было звязана з гісторыяй і культурай самога беларускага народа, як імя акадэміка Яўхіма Карскага. Заснавальнік беларускага мовазнаўства і філалогіі, Карскі ў сваіх працах глыбока даследаваў мову і славеснасць свайго народа і ўсёй навуковай дзейнасцю садзейнічаў росквіту яго культуры.

За сорок васьм гадоў творчай дзейнасці Я. Карскі напісаў больш за пяцьсот прац у галіне роднай мовы, дыялекталогіі, палеаграфіі, старажытнаславянскай мовы, беларускага фальклору і археалогіі...

У дваццаці пяці кіламетрах ад Гродна, з левага боку шашы, якая злучае Гродна з Ваўкавыскам, раскінулася вёска Лаша. Вось у гэтай самай вёсцы 1 студзеня 1861 года ў сям'і вясковага настаўніка і нарадзіўся будучы выдатны вучоны Яўхім Карскі. Дзяцінства Карскага нічым не адрознівалася ад дзяцінства іншых сялянскіх хлопчукоў: сям'я была вялікая, спродкаў для існавання не хапала. Бацька не меў грошай, каб аддаць здольнага сына ў гімназію, і таму аддаў яго ў бурсу (духоўнае вучылішча) у Мінск.

Пасля заканчэння бурсы, а потым духоўнай семінарыі Карскі паступае ў 1881 годзе ў Нежынскі педагагічны інстытут. У 1885 годзе Яўхім Фёдаравіч выдатна заканчвае гісторыка-філалагічны факультэт Нежынскага педінстытута і атрымлівае пасаду выкладчыка ў Віленскай гімназіі.

У 1891 годзе Я. Карскі выдатна вытрымаў магістарскі экзамен пры гісторыка-філалагічным факультэце Варшаўскага ўніверсітэта і быў назначан выкладчыкам ўніверсітэта, а ў 1894 годзе ён ужо — экстраардынарны прафесар па кафедры рускай і славянскай моваў і гісторыі рускай літаратуры.

У 1905 годзе Яўхім Карскі выбіраецца рэктарам Варшаўскага ўніверсітэта. Адначасова ён рэдагуе «Русский филологический вестник». У часе першай сусветнай вайны Карскі эвакуіраваўся з Варшаўскім ўніверсітэтам у Расоў-на-Доне, а ў 1916 годзе яго выбіраюць ардынарным акадэмікам імператарскай Акадэміі навук.

Навуковая дзейнасць Я. Карскага пачалася яшчэ ў студэнцкія гады. Ён працявіў вялікую цікавасць да жыцця, побыту, мовы, пазычнай творчасці беларускага народа. Першай яго

навуковай працай было даследаванне «Беларускія песні сяла Бярозаўца Навагрудскага павета Мінскай губерні». Малады даследчык бываў у Гродна, у яго ваколіцах, вывучаў вусную народную творчасць у мястэчках Малая Берастовіца, Свіслач, быў у Навагрудку, Ваўкавыску, Слоніме і іншых мясцінах Беларусі. Вынікам гэтых і іншых паездак з'явілася даследаванне «Агляд гукаў і форм беларускай мовы».

9 лістапада 1896 года ў Маскве Я. Карскі абараніў дысертацыю «Заходнярускія пераклады псалтыра ў XV—XVII ст.», і яму была прысвоена вучоная ступень доктара. Ён камандзіруецца ў Сербію, Балгарыю і Турцыю для заняткаў у бібліятэках. Пасля гэтай паездкі з'явіўся «Нарыс славянскай кірылаўскай палеаграфіі» — выдат-

наздаў агляль усю Беларусь. Першы том «Беларусаў» уяўляе сабой уступ да шматтомнай працы. У ім дадзены звесткі аб гісторыі беларускага народа, яго тэрыторыі, мове, прыведзены дадзеныя па этнаграфіі, археалогіі, разгледжаны гаворкі беларускай мовы.

У 1908 годзе ў Варшаве выйшаў першы выпуск другога тома «Беларусаў», у 1911 — другі выпуск, а праз год — і трэці выпуск другога тома. У гэтым томе даследуюцца старажытныя беларускія помнікі, жывыя гаворкі, ёсць раздзелы, прысвечаныя палеаграфіі і сінтаксісу беларускіх гаворак. Акадэмік Б. Ляпуноў адзначаў, што другі том «Беларусаў» па дакладнасці апрацоўкі з'яўляецца працай бяспрыкладнай.

Трэці том «Беларусаў» прысвечаны беларускай літаратуры і змяшчае «Нарысы славеснасці беларускага племені». Карскі даследаваў развіццё беларускай літаратуры, пачынаючы ад яе вытокаў і канчаючы 1921 годам. Што ж датычыць наступнага пакалення беларускіх літаратараў, то даследчык агавораўся, што для характарыстыкі іх творчасці ў яго не было поўных дадзеных. Але, нягледзячы на гэта, трэці том «Беларусаў» і сёння з'яўляецца найпершым дапаможнікам для тых, хто вывучае беларускую славеснасць.

У альбоме змешчаны таксама ўспаміны пра Я. Карскага, з якіх вырысоўваецца вельмі сімпатычны чалавечы вобраз вялікага вучонага. Унучка Яўхіма Фёдаравіча Таццяна Карская ўспамінае:

«Рыт жыцця ў доме быў падпарадкаваны яго рабоце, як вучонага. Уставаў рана, снедалі, дзядуля браўся за работу. Абед быў у дзве гадзіны, у сем гадзін вечара — вячэрні чай.

Дзякуючы клопам бабулі, штодзённы стол быў вельмі добры і разнастайны. Часта падаваліся беларускія стравы: бульбяная бабка, аладкі і вараная бульба з кіслым малаком. Кожны дзень к абеду ў маленькім чыгунку варылі кашу: дзядуля лічыў, што без кашы няма абеду. Наогул, у яго захаваліся некаторыя народныя звычай. Так, напрыклад, я запамінала, як ён рэзаў хлеб у часе абеду. Ён уставаў на ўвесь свой рост і, прыціскаючы да грудзей бохан, кроіў вялікім хлебным нажамо роўныя лусты, якія пасля дзяліліся на часткі...

Мой дзядуля ганарыўся сваёй прыналежнасцю да «беларускага племені».

Памёр Яўхім Фёдаравіч Карскі ў 1931 годзе і пахаваны ў Ленінградзе на Смаленскіх могілках.

Беларускі народ святая шануе памяць свайго слаўтага сына. Імем Я. Карскага названы школа на яго радзіме, бібліятэка. Стагоддзе з дня яго нараджэння ўрачыста адзначалася ўсёй навуковай грамадскасцю Беларусі ў 1961 годзе.

АКАДЭМІК З ВЁСКИ ЛАША

ны дапаможнік для славістаў і ўсіх, хто цікавіцца эвалюцыяй кірылаўскага пісьма. За гэтую працу Карскі быў удастоены Малай ляманосаўскай прэміі і выбраны членам-карэспандэнтам Пецярбургскай Акадэміі навук.

Пасля Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі Я. Карскі працягваў працаваць з падвоенай энергіяй. Ён быў выбраны прафесарам Ленінградскага ўніверсітэта. У Акадэміі нааук Яўхім Фёдаравіч працаваў у якасці члена праўлення і прэзідыума, дырэктара музея антрапалогіі і этнаграфіі, старшыні слонікавай камісіі і камісіі па рускай мове, рэдактара «Известий отделения русского языка и словесности АН СССР».

У 1924 годзе Яўхім Фёдаравіч быў накіраваны Акадэміяй навук на І з'езд славянскіх географіў і этнографіў у Прагу. Ён старшыняставаў на з'ездзе ў першы дзень яго работы і зрабіў даклад на тэму: «Навуковыя дасягненні ў галіне этнаграфіі ў Расіі з 1915 па 1924 год». У 1929 годзе Карскі быў выбраны правадзейным членам чэшскай Акадэміі навук.

Працай усяго жыцця Карскага, якая прынесла яму найбольшую славу, было шматтомнае даследаванне «Беларусь». Збіраючы беларускі фальклор, вывучаючы жывую мову народа, Яўхім Фёдаравіч аб-

У Мінску на плошчы перад Палацам спорту размясціўся «Луна-парк» з Чэхаславакіі. Адзінаццаць цікавых атракцыёнаў забяўляюць людзей усіх узростаў. Штодзень сюды прыходзяць дзесяткі тысяч жыхароў беларускай сталіцы. НА ЗДЫМКАХ: атракцыёны «Луна-парка».

Фота Ул. КИТАСА.

НАВАСЁЛЫ ГРОДЗЕНСКАГА ЗАПАРКА

Прыйшла вясна ў Гродзенскі заапарк. Сачраўдная — з сінім небам, цёплым майскім сонейкам і вясёлай вяснянай. Не трэба больш хваціцца ад халоднага дажджу і снегу, цяпер можна і на людзей паглядзець, і сябе паказаць. Не б'яд, што палініла футра і блакітны пясек стаў надобны на валёнак, а лама нагадвае нястрыжаную авечку. — вясна.

Што новага ўбачаць сёлета наведвальнікі ў заапарку? Зразумела, малых. Іх, як заўсёды, шмат у птушак. У буйваліным сямействе таксама прыбаўка — двухмесячны сыноч. Нарадзіўся ў заапарку і кенгуру. Але здарылася няшчасце, страціў матку (у яе было захворванне лячонкі). Што рабіць з маленькім, якому яшчэ трэба было жыць у матчынай сур'цы? Адна з супрацоўніц узяла кенгураня да сябе, хацеў паглядзець да кошкі, але тая адмовілася — сваіх клопатаў хапае. Давялося ўладкоўваць малага самастойна. Зрабілі гняздо, абкалялі грэлкамі. Названілі ў Маскоўскі заапарк: які састаў кенгурынага малака? Аказваецца, надобны на малако каровы. Толькі параілі дадаваць глюкозу. Цяпер кожны дзень кенгураняці дастаўляюць на дом свежае малако, і малы з задавальненнем смочка яго з бутэлькі праз соску. Хутка набірае вагу, пачаў ужо выходзіць з гнязда і нават спрабуе скакаць па падлозе. Аднойчы заўважылі, што Маркіз (так назвалі кенгуру) схопіў шаркулунку ад апельсіна. Тады ў яго рацён уключылі і цытрусавыя. Гэта даволі рэдкі выпадак вырасціць кенгуру без маткі.

Чорныя пантэры — таксама напасёллы Гродзенскага заапарка. Іх у сакавіку даставілі з Масквы. Прыгожых

драпежнікаў пагрузілі ў самалёт, што адпраўляўся ў рэйс па маршруце Масква — Мінск — Гродна. Гродзенскі аэрапорт не мог па ўмовах надвор'я прыняць самалёт. Тады для звыроў быў выдзелены верталёт. Аб гэтым мне расказала заагэхнік Марыя Гаўрылюк, якая суправаджае ла пантэр.

Дарэчы, Гродзенскі заапарк рэгулярна купляе звыроў у іншых заапарках краіны і па-спяхова «рэалізуе» свой маладняк. Напрыклад, тыгранят Ляды і Акбра заўсёды ахвотна набывае дзяржцыркі: яны добрай пароды і выдатна надаюцца дрэсіроўцы.

Льва Султана і мядзведзя Урала прывезлі ў заапарк вядомая дрэсіроўшчыца Маргарыта Назарава, якая ў мінулым годзе гастраліравала ў сталіцы рэспублікі. Відаць, недастаткова было ў Султана і Урала здольнасцей, каб стаць артыстамі, васьмі абмянялі іх на маладых звыроў.

Хутка пачнецца будаўніцтва новага памяшкання для слана Сурка. Ён яшчэ падлетак — яму толькі 13 год. Але важыць ужо чатыры тоны. Надзвычай вясёлы нораў і добры характар зрабілі Сурка ўсеагульным любімым. Зусім маленькім яго прывезлі з Індыі ў ГДР. Чатыры гады пражыў ён у Лейпцыгскім заапарку, а затым быў дастаўлены ў Гродна. Спачатку слон не разумеў нашай мовы, нават наглядчыку давялося вучыць некаторыя нямецкія словы, каб «размаўляць» з Сурком. А цяпер ён выдатна разумее сваіх новых гаспадароў.

Гродзенцы любяць свой заапарк і з задавальненнем сустракаюцца з яго жыхарамі.

Т. РЭУТОВІЧ.

ГУМАР

Нейкі пан у трамвай ўважліва разглядае карту Кітая. Другі пасажыр доўга глядзіць на яго і ўрэшце пытае:

— Прабачце, вы ўпэўнены, што селі ў той трамвай, які вам патрэбны?

Маці—дачцы:

— Ідзі паглядзі, ці спёкса пірог. Утыркні ў яго нож і калі ён пасля будзе чысты—пірог гатовы.

— Матуля, я зрабіла ўсё, як ты казалі. Нож стаў такі чысты, што я паўтыркала ў пірог усе астатнія брудныя нажы.

Аўдавела маладая жанчына. Яна галосіць, рве валасы.

— Супакойцеся, вазьміце сябе ў рукі, — спагдліва гаворыць урач.

— Даруйце, доктар, такі ўжо ў мяне характар. З-за кожнай дробязі я вельмі хвалюся!

На лаўцы сядзяць двое. Ён чытае кнігу. Кніга раптам па-

дае. Жанчына падымае яе і падае суседу.

— Вось ваша кніга...

— Ах, дзякую, я так зачытаўся, што не заўважыў.

Прафесар да супрацоўніка:

— Як справы? Як жонка?

— Вы памыліліся, я не жанаты.

— Так, так, прыпамінаю. І ваша жонка, значыць, таксама незаможная?

Карабель ідзе на дно. Капітан збірае ўсіх пасажыраў і пытаецца:

— Ёсць сярод вас хоць бы адзін чалавек, які верыць у выратавальную сілу малітвы?

— Ну, капітан!

— Я, дзякуй богу! — уздымае той. — У нас якраз аднаго выратавальнага пояса не хапае.

— Цікава, што б здарылася, калі б ты хоць раз прызнала, што я маю рацыю?

— Гэта быў якраз той адзін выпадак, калі я не мела б рацыі.

Белыя бярозы.

Фотазюда В. БАРАНОЎСКАГА.

ПАПРАўКА

У артыкуле «Вайна народная», змешчаным у 19-м нумары нашай газеты, другі сказ другога абзаца ў чацвёртай калонцы трэба чытаць так: «На акупіраванай беларускай зямлі была створана і актыўна дзейнічала разгалінаваная сетка падпольных партыйных арганізацый: 10 абкомаў...» і далей, як у тэкście.

РЭДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ.

НАШ АДРАС: МІНСК, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 77.
ТЭЛЕФОНЫ: 32-20-31, 6-97-92, 32-05-88, 33-15-12.
Мінск. Друкарня выдавецтва ЦК КП Беларусі. Зак. № 987